ARSHAVOUS SARDARABAD

BUENOS AIRES Nº 571 Miércoles 16 de Mayo de 1990

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

EDITORIAL

SI! A LA VERDADERA Y POSITIVA SOLIDARIDAD

Según las instrucciones recibidas de Su Santidad Vazkén Iº, la misión (26 de marzo-1º de abril) ulteriormente cumplida en nuestra colectividad por el Arzobispo Vatché Hovsepian, cuyo propósito era la preparación de un informe inmediato y a la luz de un serio estudio acerca de la crisis de la Iglesia, y luego su elevación a conocimiento del Catholicós de todos los Armenios, constituyó un importante y positivo paso hacia una buena y radical solución de una crisis que desde hace más de 22 años conmueve a nuestra colectividad.

A raíz de esta misión fue posible una reconciliación inmediata entre el Primado, Monseñor Buniatian, y el grupo que ha establecido su dominio sobre la Institución Administrativa de la Iglesia, sin que todavía se hayan determinado las líneas vitales y contornos de las interrelaciones (en el presente y en el futuro) entre el Primado y la Administración de la Iglesia, así como los límites de jurisdicción de cada uno. Pero sí hubo promesas de cambiar la actual reglamentación de la Administración de la Iglesia, así como realizar otras reformas. Todas estas cuestiones serán adecuadamente tratadas en la Santa Sede de Etchmiadzin en un futuro cercano; con la participación de representantes de nuestra colectividad.

En consecuencia, como condición primera para que éste y otros pasos fundamentales y radicales resulten con éxito, no podíamos no interrumpir la justa lucha iniciada en defensa de la legitimidad de la Iglesia promoviendo el reemplazo del dominio engañosamente establecido por un grupo, mediante la designación de un consejo fortalecido con la participación de personalidades no partidarias, íntegras y distinguidas, de nuestra colectividad.

Esa lucha, esencialmente limpia, tendía simplemente a corregir una equivocación que, en el transcurso de más de dos decenas de años, ha adquirido serias proporciones. Equivocación a consecuencia de la cual la Administración de la Iglesia de nuestra próspera colectividad (80 á 100 mil armenios), que contaba entre 10 y 13 mil miembros ha descendido hoy a apenas 300 ó 400, mientras que cualquiera de las Asociaciones Comatrióticas de esta Diáspora tiene entre sus afiliados a por lo menos el doble de este número.

¿ No es esto una lamentable desgracia ? ¿ Quién es el responsable de esta vergonzosa situación ? ¿ No era posible mejorar este realmente lastimoso número, reclutando miembros entre los alumnos de las múltiples escuelas armenias y entre los miembros de las instituciones de las cuales es señor y dueño el grupo que nos ocupa ? ¿ Acaso la campaña de reclutamiento que hicieron no resultó ?

Nuestro apoyo al señor Obispo, como reacción a la campaña dirigida contra él —que en el fondo tiende a destruir la autocracia de la Iglesia Armenia—, fue desfigurado por los autores de esa lucha, quienes intentaron presentarlo como una cuestión anacrónica y como si fuera opuesta a los principales problemas de hoy que conmueven a toda la armenidad (terremoto, Artsaj, Líbano, etc.).

Los nobles esfuerzos hechos para remediar esta triste situación de la Iglesia de nuestra colectividad, de ninguna manera constituyen un obstáculo para llevar adelante las justas luchas por Artsaj y Armenia.

¿ Quién es tan ingenuo como para no ver la falacia de estos argumentos que establecen contradicción entre los dos problemas, y que tienden a cubrir la consagración de un hecho cumplido ? ¿De qué "tradición y principios democráticos" podemos hablar entonces, sobre todo cuando faltan la sinceridad y la comprensión ?

Nuestro propósito es que, en el futuro, ningún Primado sea sometido a la suerte del difunto Arzobispo Papken Abadian, del Obispo David Sahaguian y del actual Obispo.

Estamos seguros de que en el presente Consejo Central hay miembros honestos y dedicados que tienen conciencia de un imperativo de corrección y de las reformas a realizar en base a una auténtica democracia, y que, además, consideran justa nuestra preocupación así expresada.

Existen miembros que admiten que nuestra colectividad, dotada tanto de excepcionales estructuras, edificios y medios económicos, como de personalidades sensatas, patrióticas e imparciales, podrían actuar en el seno de la Administración generando buenas acciones que no solamente beneficiarían al resplandecimiento de la Iglesia, sino también de toda la colectividad.

Los partidos y asociaciones tienen que respaldarlos a fin de que estos hombres puedan dar lo mejor de sí.

ATACARON A VOSGANIAN.

EL MINISTRO DEL INTERIOR DESTITUIDO

El lunes 9 de abril, gente desconocida forzó la entrada de las oficinas del Presidium de Armenia, y luego de provocar gran escándalo y producir graves daños materiales, penetró en la oficina del Presidente Hrant Vosganian, al que atacaron con ensañamiento, causándole graves heridas, lo mismo que a otros funcionarios que salieron en su defensa.

La razón dada para este ataque sin precedentes fue la de que los intrusos alegaron preocupación y enojo por el hecho de haber entrado las fuerzas de la KGB en el sudeste de Armenia, por Azerbaijan para, luego, arrestar a un buen grupo de armenios locales, llevándolos a Azerbaijan donde fueron procesados por actividades ilegales.

En reunión especialmente convocada con este motivo, el Comite Central del Partido condenó el ataque al Presidente, acto que consideró ignominioso. Al mismo tiempo, destituyó a H.S. Haroutunian de su puesto de Ministro del Interior, y llamó al procurador general, V.R. Nazarian, a tomar las medidas correspondientes para restablecer el orden en la ciudad.

SUREN FESJIAN HOMBRE DEL AÑO

La 88a. Asamblea Diocesana de la Iglesia Apostólica Armenia en América, reunida en Worcester (NA), ha designado al prominente hombre de negocios y líder de la comunidad, Surén Fesjian, como *El hombre del Año.*

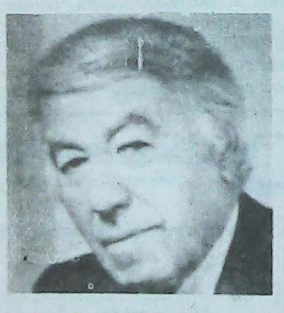

La generosidad y los múltiples servicios prestados por el señor Fesjian, no sólo se han extendido a la Iglesia Apostólica Armenia, sino que también abarcaron la UGAB, los Caballeros de San Vartan y a la Asociación Cultural Tekeyan. Ha sido uno de los mayores benefactores de la Catedral de San Vartan, de Nueva York, y uno de los fundadores del Fondo de la Iglesia Armenia, del que es actualmente su Presidente.

El señor Fesjian ha servido por casi dos décadas como miembro del Comité Central de la UGAB, cargo del que se retiró recientemente. Asimismo, es constante sostenedor de la Cátedra Armenia en la Universidad de Columbia, siendo también el mayor donante del Hospital New Rochelle, de Westchester County. Su contribución al Hospital hizo posible la construcción del pabellón de Cirugía Ambulatoria, que luego fuera designado con los nombres de Surén y Virginia Fesjian en reconocimiento a su generosidad.

En aprecio a sus trabajos comunitarios y generosas contribuciones a la Iglesia Armenia, S.S. Vazkén Iº le otorgó la orden de San Gregorio El Iluminador en Primer Grado.

continua pág.12

La falsedad de los Jóvenes Turcos

En 1909 los jóvenes turcos, teniendo como cabecillas a los Enver, Taalat, Djemal Azmi, Behaded-din Chakir, y otros, se rebelaron contra el sultán Hammid de Turquía, asegurándose de antemano el apoyo de la gran fuerza de lucha moral y material del FRA con la promesa de que, al derrocar al sultán, entregarían un gran territorio a los armenios, en Anatolia, dominado únicamente por los propios armenios bajo el dominio de Turquía. Esa promesa conquistó al FRA que pensó que, de esta manera, podría llegar su independencia.

Y fue así como por la fuerza y voto de los armenios, los jóvenes turcos derrocaron al sultán y, al librarse de él, tomaron el poder y formaron un partido llamado Itaahad-Terraki (Justicia y Progreso), dando al mundo la imagen de que nacía un nuevo pensamiento idealista en Turquía.

Conociendo la historia de los bárbaros de Asia Central, de Djinguiz Han, Lenghtimui, etc., la intelectualidad armenia tomó con gran reserva estas declaraciones, sabiendo que no podía confiar ciegamente en quienes habían formulado reiteradamente falsas promesas, comportándose como bárbaros criminales que invadieron Europa a caballo y, sable en mano, decapitaron a los pueblos, para robarles hasta la camisa.

Yo, categóricamente puedo decir que FRA ha obrado de buena fe, pero les ha faltado la consulta patriótica con otras personas. A mi juicio, cuando obra sólo el cabecilla de un partido político, raras veces se beneficia la armenidad entera, porque esa decisión unilateral no es completa y, en vez de beneficiar, puede perjudicar diez veces a la nación. No hay excusas para obrar así, salvo en caso de guerra.

Los de Itahad-Terraki llegaron al poder conociendo la fuerza moral y material del FRA y empezaron a pensar en los peligros de esa fuerza hasta entonces oculta para ellos. Hicieron reuniones muy secretas, usaron los servicios de la Inteligencia turca y llegaron a la conclusión unánime de que *esos armenios se levantarían contra ellos y temieron de que pudieran vencerlos.* Entonces, decidieron aislarlos y, eventualmente, aniquilarlos. Los jefes del FRA y HNCHAG serían las primeras víctimas.

Como persona libre, repudio este procedimiento dado que, en cualquier nación o gobierno civilizado, la decisión de un puñado de personas de matar a una nación entera es sólo barbarie. En cualquier parte del mundo, cuando ocurre una rebelión se arresta a los culpables y la justicia decide; entendido, si es que no hay discriminación racial o religiosa en ese país.

Señores del FRA, al escribir estas líneas mi intención no es ninguna manera agraviarlos, sino llamar a la reflexión para que las decisiones unilaterales no se repitan nunca más.

Muchas veces he pensado que los Jefes del FRA deben modernizarse en esta época de progreso espacial, hallar una luz que los ilumine psicológicamente.

El responsable señor H. Marukhian es como un *Freud* armenio aconsejándoles a los Jefes del FRA. Escúchenlo señores Jefes del FRA, no dejen que la voz del Freud Marukhian parezca una voz perdida en un desierto.

Gracias....*Hai Ienk Menk*

José Balian

Ghazarian prevé la Independencia en 5 años

La meta última de los armenios es la total independencia de la República Socialista Soviética de Armenia.

Al hacer estas declaraciones a la prensa, El Vicepresidente de Armenia, Rafael Ghazarian, agregó enseguida que previo a lograr este objetivo, los armenios debían crear una fuerte economía y una base industrial que les permita sobrevivir.

El Vicepresidente reiteró su posición en este tema, manifestando que una Armenia económicamente independiente debe ser creada en los próximos 5 años, y que ellos será consecuencia de la paz, del desarrollo industrial que justifiquen la separación de la URSS. Agregó que no deben llamarse a engaño las expectativas de la Diáspora Armenia en el sentido de que se logre una repentina y prematura declaración de independencia.

Respondiendo a una pregunta sobre si, en todo caso, el tema del Genocidio deberá jugar algún rol en las futuras negociaciones entre Armenia y Turquía, el Vicepresidente Ghazarian dijo: "Si Turquía nos convence de que ellos tienen auténticas intenciones hacia el pueblo armenio y que está dispuesta a establecer buenas relaciones comerciales y de otro tipo con Armenia, entonces sí creeremos lo que pretende". Nosotros no queremos rehusar las proposiciones turcas acerca de las relaciones, pero esta buena voluntad nuestra no significa que nosotros estemos actuando contra nuestra Causa".

En sus observaciones finales, el Vicepresidente manifestó su deseo de que la Diáspora Armenia se organice mejor y que actúe con un estilo más coordinado, de manera que su asistencia a Armenia pueda ser más tangible y fructífera. Dijo, también, que la mejor ayuda que Armenia necesita es el establecimiento de empresas conjuntas con la Diáspora a fin de que los armenios puedan prosperar hacia un bienestar común.

Fundación Argentino Armenia con Dip. Storani

En visita de agradecimiento por la labor desarrollada en la Comisión de Relaciones Exteriores de la Cámara de Diputados, en su calidad de Presidente el Dr. Michel Karahanian, en representación de la Fundación Argentino-Armenia de la Republica Argentina, hizo entrega al Diputado Nacional Dr. Federico Storani de un cuadro típico traido desde Armenia en su última visita a la Madre Patria.

En el año 1985 la Cámara de Diputados por unanimidad, hizo suya la Declaración de apoyo a la "Causa Armenia", solicitando al Poder Ejecutivo que instruyera a la cancilleria para que el representante de Argentina en Naciones Unidas, Dr. Leandreo Despuys, tuviera el respaldo oficial para defender en la sub-Comisión de Derechos Humanos de Naciones Unidas nuestra Causa.

El obsequio llevaba grabado el agradecimiento de los Armenios de Argentina y de la Diaspora toda al señor Diputado, por ser la Argentina el primer país que reconociera oficialmente el Genocidio perpetuado por los Turcos en 1915.

El Dr. Michel Karahanian entrega al Diputado Nacional Dr. Federico Storani del obsequio en referencia.

ENLACE KEVORKYAN - YACOUBIAN

El sábado 12 del corriente tuvo lugar, en la Catedral de San Gregorio El Iluminador, el enlace de Sonia Kevorkyan con el Dr. Teodoro Yacoubian, quien fuera Presidente de Liga de Jóvenes de la UGAB.
Fue una muy brillante ceremonia, que apadrinaron Eduardo e Ingrid Ketén y bendijo el Rev. Kissag Mouradian, actuando el Coro Gomidás.
La novia es hija de Berc Kevorkyan y de Lily Potikian de Kevorkyan, siendo los padres del novio el señor Jorge Yacoubian y Elisa Balian de Yacoubian, y su abuela la señora Haranush Balian.
La boda culminó con una brillante reunión en el Sheraton Hotel.

Daniel Youssefian e Hijos S.A.
Distribuidor y Mayorista Textil Blanco y Tejidos en general
Sarmiento 2357 Buenos Aires
TE. 48-9442/5298

vaneskeheian s.a.c.i.f.i.
CUEROS CURTIDOS
IMPORTACION - EXPORTACION
RAUL SCALABRINI ORTIZ 676
TEL. 854-7845 - 855-0628
BUENOS AIRES

EL SEÑOR JOSE YOUSSEFIAN DISERTO EN PAREKORDZAGAN

Ante una sala totalmente colmada, tuvo lugar el pasado 10 de mayo la disertación del señor Hovsep Youssefian que, en el auditorio Gulassarian, auspiciara la filial local de la Unión General Armenia de Beneficencia.

Abriendo el acto, presentó al disertante el Secretario General de la Institución, señor Rubén Kechichian, quien comenzó refiriéndose a los conocidos y prestigiosos antecedentes del señor Youssefian, para recordar el tema de la disertación que era la referencia a los días recientemente vividos por el miembro del Consejo Central en la reciente conmemoración del 24 de Abril en la Madre Patria y ante el monumento que perpetúa el Martirologio Abrileano en la colina de Dizdzenagapert.

Con absoluta claridad y realismo, el disertante describió en detalle la forma como Armenia recordó el 75° aniversario de tan luctuosa fecha, así cómo esta conmemoración había sido recogida y difundida por la prensa escrita, radial y televisiva de Armenia durante todo el mes de abril.

Asimismo, y en otro orden de cosas, comentó varias de las numerosas visitas y entrevistas que realizara, destacando entre estas la cumplida con Su Santidad Vazkén I°, Catolicós de Todos los Armenios, así como la que, acompañado por una delegación, realizara al flamante Primer Secretario del Partido Comunista de Armenia, señor Vladimir Movsissian.

Además, con referencia al acuciante conflicto de Gharapagh, manifestó que es hora ya de entrar en diálogo con los azerbaijanos, a fin de resolver satisfactoriamente este problema étnico y territorial. Asimismo, confirmó que muy pronto se incrementarán los vuelos aéreos entre Armenia y Stepanagerd.

Tras la disertación, se puso en una pantalla gigante un hermoso video de los actos conmemorativos. Una pieza visual de excelente técnica, en la que no faltó ningún detalle de las ceremonias cumplidas. Allí vimos a una multitud impresionante que, silenciosamente y disciplinadamente marchaba hacia el monumento a los mártires, a los que rendía su homenaje depositando su flor y sus lágrimas.

Cabe acotar que el señor Hovsep Youssefian, juntamente con el Dr. Ricardo Issa, de la colectividad armenia de Córdoba, asistieron también en Armenia como representantes de la Asamblea Interinstitucional Armenia de la República Argentina, participando de la Primer Conferencia Científica dedicada al 75° aniversario del Genocidio de 1915, reunión que tuvo lugar en Erevan entre el 17 y el 20 de abril, organizada por la Academia Nacional de Ciencias de la República de Armenia. Ambos representantes habrán de dar un informe público a la comunidad el próximo 1° de junio, con detalles sobre este importante acto y sus conclusiones.

DANTE ASILIAN

CONCURSO ANTEPROYECTOS PARA LA CATEDRAL

El Consejo Espiritual de la Santa Sede de Echmiadzin, acaba de anunciar la realización de un Concurso de Anteproyectos para la Catedral de San Gregorio El Iluminador, a levantarse en el Centro de Erevan. Como se sabe, este templo se erigirá en conmemoración de los 1700 años del establecimiento del cristianismo en Armenia (instituído en el 301 d.C.) acontecimiento que habrá de celebrarse en el 2001, año en que se espera esté terminada la construcción.

Según información de la Cancilleria de San Echmiadzin, la catedral será construída utilizando la famosa piedra tufa, y su estilo corresponderá al clásico de la arquitectura armenia aunque se incorporarán —sin perjudicar la armonía del conjunto— elementos propios de la moderna arquitectura.

Podrán participar en este Concurso arquitectos residentes en Armenia y otras partes de la Unión Soviética, así como *profesionales de la Diáspora.* La fecha tope para presentar las propuestas es diciembre de 1991. Los interesados pueden comunicarse con la Cancillería para obtener la necesaria información y detalles, debiendo hacerlo hasta el 31 de julio del corriente año.

Las propuestas serán analizadas por un Comité de 5 miembros designados por el Consejo Espiritual Supremo. El Comité elegirá 3 propuestas, quedando la decisión final en manos de S.S. Vazken I°.

Los interesados podrán escribir a "Cancillería de la Santa Sede de Echmiadzin, Echmiadzin, Armenia (URSS).

PRIMER SERVICIO
EN RELACIONES HUMANAS
Para la colectividad
Seriedad y Reserva
Sra. MARIA CRISTINA
Martes — Jueves — Sábado
15 á 19 40—4378
— SIN FINES DE LUCRO —

U. G. A. B.
ARMENIA 1322 - BS. AS.
773-2820 y 771-6500

MUSICA Y CANCIONES ARMENIAS
en discos

•Conjunto de Danzas y Canciones de Armenia
Dirección: Tatul Altunian

•"Nación Gloriosa" — Música y Canciones por diferentes intérpretes

•Canciones Armenias por Manuel

•Flores de la Canción por Raissa Mguerdichian y Rupén Matevossian

•Música para Violoncello por Medea Aprahamian
•"En Vivo" Un long play con canciones por Arturo Kouyoumdjian

SCOUTS INVITA.....

Te invitamos a participar de nuestra actividad scout, todos los sábados desde las 15 horas; en Armenia 1322

Agrupación Antranik

NUEVAMENTE
* Exitosas Cenas de los Viernes *
PROMOCION 1990
Comisión de Padres
—• DESDE LAS 20 HS. • —
Comidas para Llevar

BOLSA DE TRABAJO

para alumnos y ex—alumnos del
Instituo Marie Manoogian
Inscripciones en
Secretaría de UGAB
Lunes a Viernes de 9 a 19. Hs

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales
ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA
Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

Merceril S.A.
Larrea 237. Capital
T.E.: 48-9343

ARTSAJ ES DE HECHO ARMENIA

DAVID ZENIAN

EREVAN (AGBU—AIS) Contrariamente a la opinión de algunas otras fuentes de poder y autoridades en Armenia, el Ministro de Asuntos Exteriores Anatoli Mkrditchian dijo que hay que llamar a las cosas por su nombre.

"Nosotros planeamos establecer el estudio de la ciencia política en un departamento anexo a la Universidad de Erevan, y en un futuro no muy lejano usted podrá ver a diplomáticos armenios trabajando fuera del Soviet en embajadas del extranjero", manifestó en un reciente reportaje que le hicieron en su despacho ministerial.

"Nosotros queremos tener, real y en funcionamiento, diplomáticos trabajando con y por Armenia, y no haciéndolo por el Soviet. En la lista tenemos a París y el consulado soviético en San Francisco. Pronto usted tendrá buenas noticias", agregó.

"Nosotros estamos siguiendo un proceso de aprendizaje, y yo no tengo ninguna duda de que habremos de lograrlo... Yo no puedo aceptar derrotas".

Su determinación y optimismo son evidentes cuando habla acerca de los presentes problemas y dificultades de Armenia.

"Artsaj es nuestra desde siempre... Pero estos son días caóticos, y nosotros no debemos permitir que Armenia se convierta en otro Líbano. El gobierno es culpable de muchas de las dificultades de hoy y me refiero, por ejemplo, a la existencia de armas en las manos del pueblo", dice Mkrditcian,

Dice que "un buen comunista" de orientación occidental, no debe esconder su aversión por las docenas de pequeñas —y algunas grandes— facciones políticas que han aparecido en Armenia recientemente.

"Ellos dicen que el Gobierno no representa al pueblo... Bien, déjeme decirle que estos grupos no oficiales no representan a ningún pueblo. El movimiento Nacional Armenio es justamente otro de los grupos no representativos. Yo no estoy interesado en estos grupos... su vida es corta y yo no me inquieto acerca de ellos", nos dice.

Su línea dura contrasta con el punto de vista de la mayor parte de los funcionarios de gobierno quienes, al menos, pagan servicios que les brindan grupos de oposición.

El Jefe Ideológico del Partido Comunista. Kaloust Galoyan, dice que es saludable que existan grupos rivales e, incluso que haya alguna fricción en tre ellos.

"Toda esta incertidumbre es normal... Todo será pronto afinado", dice.

Mientras Galoyan "habla y suena según Moscú," Mkrditchian es más abierto y por momentos controvertible. **"Yo no simpatizo con la palabra anarquía, pero las cosas están muy caóticas en estos días. El pueblo debe aprender primero qué es la libertad, y el gobierno debe ser más firme en las materias relacionadas con la vida diaria de los ciudadanos"**, afirma. El también habla afuera sobre los varios grupos armados que ahora defienden a la nación contra las amenazas y agresiones.

"La defensa del país debe ser prerrogativa del estado y no puede ser dejada a la imaginación del pueblo y sus grupos armados... Tal vez sea nuestra falta... Nosotros, como gobierno, debemos tener organizada la propia defensa, unidos nosotros mismos, y no permitir que estos irregulares están vagando alrededor de las fronteras", remarca.

Volviendo al tema de Artsaj, se manifiesta optimista. **"Mire las cosas de esta manera... Artsaj es de hecho Armenia... Las escuelas son armenias, las fábricas son operadas por armenios, el pueblo es armenio: todo es armenio... De jure es sazrí, pero yo puedo vivir con la situación de facto... al menos por ahora".**

Mkrditician, que ha servido como corresponsal en Novosti Press y fue funcionario oficial de informaciones ante las Naciones Unidas, dice que existen eslabones de unión con Artsaj que deben ser reforzados a toda costa.

"Nosotros tenemos que estar listos para el día en que el pueblo de Artsaj logre su propia determinación. Hasta entonces, no habrá fuerza en el mundo que pueda tomar Artsaj fuera de nosotros... Ellos pueden defenderse por sí mismos, pero, lo más importante, yo estoy seguro, es que el ejército soviético querrá quedarse en el territorio por un largo, largo tiempo". termina diciendo Mkrditchian.

UNA INVITACION BIEN GANADA

El martes 17 de abril, el Parlamento de Turquía aprobó una resolución invitando al senador Robert Byrd a visitar ese país.

El Parlamento, reunido bajo la presidencia de Kaya Erdem, actuó sobre una proposición de Mustafá Shengül, representante de Estambul. El senador será invitado oficialmente por el Ministerio de Relaciones Exteriores.

Mientras tanto, el senador Byrd recibió el homenaje de la Asamblea de Turcos Americanos, en la 11a, Convención Anual realizada el 10 del corriente en el Washington Hilton Hotel. En esa oportunidad, el senador Byrd recibió el *Más Alto Honor* por su valiente lucha en el bloque del Senado contra la resolución 212.

Cabe recordar que fue el senador Byrd quien más ferozmente se opuso a la aprobación de la Resolución sobre el Genocidio Armenio por parte del Senado, en el pasado febrero, hasta lograr matar el proyecto. También trabajaron contra esa Resolución representantes de importantes compañías de los Estados Unidos.

NR. Recomendamos a nuestros lectores, ver la "Carta Abierta al Senador Byrd", publicada en la página 3 de nuestra edición 568 del 25 de abril.

SOLDADOS SOVIETICOS ATERRORIZARON ALDEAS ARMENIAS

Un contingente de más de 100 soldados de la fuerza interna de seguridad entró en Armenia desde Kupatli (Azerbaijan), en la madrugada del viernes 6 de abril, realizando una serie de allanamientos ilegales y confiscaciones dentro de la región de Goris, en las aldeas de Shournoukh, Hartashen y Khentzoresk.

Los soldados, armados con rifles automáticos y ayudados por tanques y carros artillados, iniciaron sus acciones en la aldea de Shournoukh donde vivían unas pocas familias refugiadas de Azerbaijan. Entrando en las casa, los soldados lo registraron todo, destruyeron cuanto tenían estas pobres familias, aterrorizando a sus habitantes; no respondieron a las preguntas de sus víctimas, ni dieron ninguna clase de explicaciones de porqué estaban allí y por orden de quien.

Luego tomaron a 21 trabajadores especializados —que estaban trabajando en el área— y los llevaron a Kupatl (Azerbaijan), para indagarlos.

Debido a las insistentes protestas del gobierno armenio, los rehenes fueron liberados doce horas después.

Igualmente, las aldeas de Hartashen y Khentzoresk fueron atacadas el mismo día, aterrorizando a la población local. Los soldados destruyeron muchos vehículos privados y abrieron fuego sobre los civiles.

UNIFORMES COLEGIALES
ELMAYAN

BLAZERS
PANTALONES
JUMPERS
765-5293
Los Ceibos 63 BOULOGNE

ASAMBLEA INTERINSTITUCIONAL ARMENIA

CONFERENCIA

a cargo de

Sr. JOSE YOUSSEFIAN y Dr. RICARDO ISSA

tema:

Conferencia Internacional "EL GENOCIDIO ARMENIO: Historia, Teoría y Responsabilidad Política"

Efectuada en EREVAN del 17 al 20 de Abril de 1990

Los disertantes responderán a las preguntas formuladas por los presentes

Viernes 1 de Junio, 20:30 hs. - Auditorio Guleserian U.G.A.B. - Armenia 1322, Capital Federal

LIGANDO

Aniversario

ASAMBLEA ANUAL DE LA LIGA DE JOVENES
ASAMBLEA ANUAL DE LA LIGA DE JOVENES
ASAMBLEA ANUAL DE LA LIGA DE JOVENES

50 AÑOS NO ES NADA...

Presidente:	Carlos Margossian
Vice-Presidente 1º:	Fabio Kechichian
Vice-Presidente 2º:	Mardiros Sarafian
Secretaria General :	Cecilia Djeordjian
Secretara Adjunta:	Ana Karakas
Secretaria de Actas :	Mariana Guezikarian
Tesorero:	Gilda Kadarian
Protesorero:	Daniel Tchilinguirian
Vocales Titulares:	J. Manuel Eujanian
	Victoria Minoian
	Hugo Sahakian
	Marina Kalaidjan
Vocales Suplentes:	Valeria Chirakian
	Marite Flores Tiravanti
	Mariana Kopuchian
	Cynthia Sahakian
	Mariana Tatlian
Síndico Titular:	Alex Chirakian
Síndico Suplente:	Adrian Narkizian

El pasado 5/5 se realizó la Asamblea Anual de la Liga de Jovenes. Durante la misma (proceso comicial mediante) tuvo lugar la renovación de la autoridades correspondientes al período agosto 89—mayo 90 mas alla de los resultados, y de los cargos a ocupar por cada integrante (cuestiones a las cuales consideramos formales) rescatamos el compromiso colectivo de continuar la senda iniciada 50 años atras por la primera comisión de la Liga de Jovenes de Nuestra comunidad, presidida por el Sr. Jorge Nikotian.
Este camino no es otro que la preservación de la armenidad, el acompañamiento permanente a los reclamos del Pueblo de la madre patria, al fidelidad a la Santa Sede de Echmiadzin.
Sin sensacionalismo, ni extremismos. Bastandonos, apenas, nuestra propia naturaleza pluralista y el caracter ampliamente representativo de nuestra institución.
Por eso somos la Liga de Jovenes. Por eso una vez mas, el 5/5 **La unión hizo la fuerza.**

11/5 ARGENTINA CON ARTSAJ:

Apoyan reunificar a Karabagh con Armenia

La Cámara de Senadores de la Nación aprobó un proyecto de Declaración a través del cual expresa "su solidaridad con el pueblo armenio en sus justos reclamos para que la región autónoma de Nagorno Karabagh sea reunificada a la República de Armenia, según han expresado, en abrumadora mayoría, los habitantes de la región".

Cabe señalar que este proyecto, presentado por los senadores Hipólito Solari Yrigoyen, Mario Losada y Adolfo Gass, ya contaba con la aprobación de las comisiones de Relaciones Exteriores y Derechos y Garantías.

Más adelante, la declaración manifiesta la preocupación del Senado por "los actos de violencia que constituyeron en matanzas contra la minoría armenia en la República de Azerbaidján", y exhorta al gobierno central de la URSS para que encuentre "una solución justa, considerando los legítimos derechos de autodeterminación de la mayoría armenia de la población de N. Karabagh".

ASICUY SONRIE

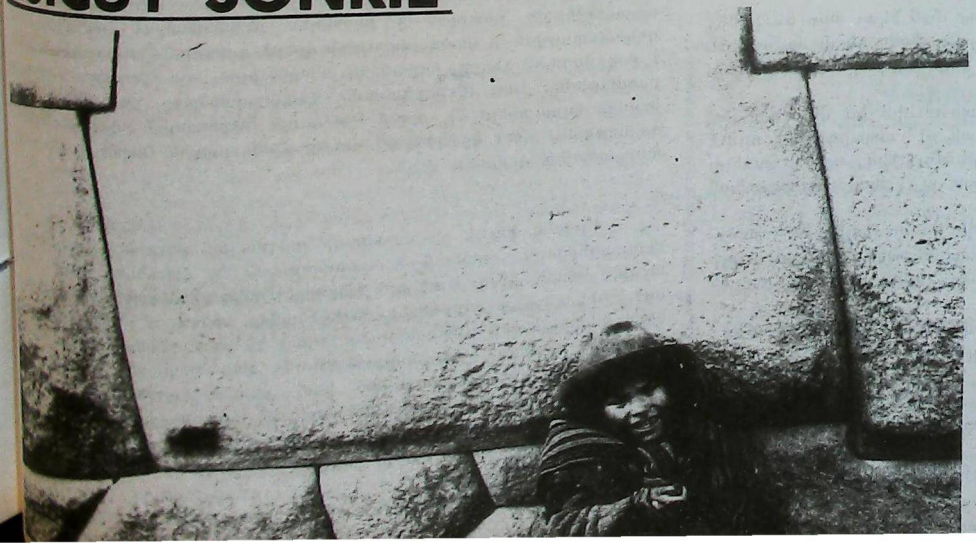

CURSO DE FOTOGRAFIA

PROFESOR: R. TOROSSIAN

COMIENZAN EL JUEVES 7 de JUNIO a las 19.30

Te Esperamos

Պալթիք Երկիրներու «Միացեալ Ճակատ»-ի Մասին

Գրեց՝ Նորայր Գարատանեան

Պալթիք երեք երկիրները, Էսթոնիա, Լեթոնիա եւ Լիթուանիա, որոնց հողային ընդհանուր տարածութիւնը -նուազ քան Խ.Միութեան տարածութեան 10 առ հազարը- խոտոր կը համեմատի իրենց ռազմագիտական-աշխարհագրական-կենսական կարեւորութեան հետ՝ կազմեցին, անցեալ Մայիս 12-ին, միացեալ ճակատ մը, Խ.Միութենէն մօտ ապագային անկախանալու հեռանկարային առաջադրութեամբ, որ կ'անգուսնէ Մոսկուայի, հետզհետէ աւելի սաստիկ, ընդդիմութիւնը՝ կեդրոնախոյս-անջատողական շարժումներուն:

Ճարահատ, դուրսէն սպասուած ու չհասած, նոյնքան տնտեսական օգնութենէն, որքան պաշտօնական ճանաչումի զօրակցութիւններէ՝ Լիթուանիան, իր ճակատագիրը այսպէս կապելով, նմանապէս կեդրոնախոյս, երկու այլ փոքր հանրապետութիւններու ճակատագրին՝ կարեւոր մագլցում մը եւս կ'արձանագրէ Խ.Միութեան դէմ... Դէպի անծանօթը:

Ի՞նչ է իմաստը այս շրջադարձին, ճիշդ այս օրերուն, երբ Լիթուանիա բուռն փափաք կը յայտնէր 2–3 տարիներու համար յետաձգելու, Մարտ 11-ին հռչակած, միակողմանի անկախութեան կիրարկումը՝ անսալով Փ.Միթերանի եւ Հ.Գոհլի թելադրութիւններուն, որոնց միջամտութիւնը խնդրած էր տակաւին 10 օր առաջ, Մայիս 2-ին:

Ի՞նչ երաշխիք կայ այս անգամ, որ ունկնդրող ականջներ գտնուին, այսպէս կազմուած «Պալթիք Միացեալ Ճակատ»-ին թէ՛ կառավարական անկախութեան կանչին, թէ՛ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութենէ (ՄԱԿ) ներս մուտք գործելու եւ թէ, Հելսինքիի 1975-ին կազմուած, «Եւրոպայի Ապահովութեան ու Համագործակցութեան Խորհուրդ»-ին մաս կազմելու ենկրտումներուն:

Սոյն խիզախ քայլը, որուն կը դիմեն պալթիք 3 փոքր հանրապետութիւնները ըստ երեւոյթի, արդիւնք է՝ աւելի՛ ազգային անկախութեան պայքարի մինչեւ յետին ծայրը երթալու վճռակամութեան՝ քան օտար երկիրներու միջամտութեան, կամ օգնելու շօշափելի պատրաստակամութեան մը երեւան գալուն: Վճռակամութիւն, որուն նպատակն է Մոսկուային,նեղի դնելով,պարտադրել, որ առաւել զիջումներ կատարէ ի նպաստ տնտեսական ահաւոր միջոցառումներուն մեղմացումին:

Չենք կրնար մտահան ընել, որ Քրեմլինի ներխուժած զօրքերը տակաւին գրաւած կը պահեն կենսական կառոյցներն ու հաստատութիւնները երկրին, ուր անգործութիւնն ու սովը կը սպառնան լիթուան ժողովրդի դիմադրողական հոյակապ կամքին դէմ, ժամանակի ու մաշեցումի գործօնին առընթեր:

Հակառակ, ինչպէս Միացեալ Նահանգներու, յանձին՝ նախագահ Պուշի, արտաքին գործոց նախարար Ժ. Պէյքըրի եւ պաշտօնական բանբեր Մարլէն Ֆիցուօթըրի, յաճախակի քօղարկուած սպառնացումներուն մինչեւ իսկ Խ.Միութեան հետ տնտեսական կապերը խզելու... այնպէս ալ Վատիկանի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Եւրոպական համայնքի (Ապրիլ 21-ին) եւ այլ արեւմտեան երկիրներու բազմաթիւ ազդարարութիւններուն՝ ո՛չ մէկ երկիր ուզեց պաշտօնապէս ճանչնալ անկախ Լիթուանիան, նախընտրելով կիրարկել յաչս Կորպաչէվի բարեացակամ հասկացողութեան քաղաքականութիւն եւ փերեսթրոյքան չըվրտանգելու նախանձախնդրութիւն:

Ահա՛ թէ ինչու ձախողեցաւ վարչապետուհի Քազիմիերա Փրունսքիէնի առաքելութիւնը՝ Արեւմուտքէն օժանդակութիւն հայթայթելու առաջադրութեամբ կատարուած:

Արեւմտեան երկիրները, ուր ի զուր ման եկաւ Փրունսքիէնի, մանաւանդ Շուէտը, զլացան ամենէ դոյզն տնտեսական օգնութիւն իսկ, համակշռելու համար Խ.Միութեան կողմէ կիրարկուած ահաւոր շրջափակումի հետեւանքները:

Ջեռնուեայն ու վշտաբեկ վարչապետուհին իր վերադարձին, միայն կրցաւ բացատրել կառավարութեան թէ՝ ապարդիւն է որեւէ յոյս կապել դուրսին, գլխաւորաբար Արեւմուտքին, որուն շահերը չեն համապատասխաներ Լիթուանիոյ, կամ այլ, հանրապետութեան անկախական թռիչքներուն ու պայքարին:

Արդարեւ, Արեւմուտքը շատ աւելի կը համակրի Մ.Կորպաչէվի, քան՝ Խ.Միութեան եւ անշուշտ տասնեակներ անգամ աւելի քան՝ Պալթիք կամ այլ հանրապետութիւններու ճակատագրական որոշումներուն:

Ամբողջ Արեւմուտքը ուրեմն, ունի այն խոր համոզումը թէ՝ պէտք է նեցուկ կանգնիլ Խ.Միութեան թիւ մէկ ղեկավարին, որուն ճեռքէն, ըստ երեւոյթի խոյս կու տայ երկրին ամբողջական ղեկը եւ, որ կը դիմագրաւէ թէ՛ ներքին զօրաւոր ընդդիմադրութիւն -փրօ եւ հակա-փերեսթրոյքականներու, զինուորականներու եւ աշխատաւորական ընկերակցութիւններու կողմէ (Մայիս 1-ի տողանցքին)- թէ՛ տնտեսական անկայունութիւն, սղան ու անգործութիւն եւ թէ՛ ազգամիջեան յարանուն հարցեր:

Հարցեր, որոնց զարգացման հոլովոյթը վախի ու սարսափի կը մատնէ. որքան Ճ.Պուշը, նոյնքան՝ Փ.Միթերանը եւ Մ.Թաչըրը: Ճ.Պուշի նման՝ այս երկու վերջինները, Անգլիոյ մէջ, Մայիս 4-ին ցուցաբերեցին այն գիտակցութիւնը թէ՝ պէտք է դադրեցնել ամէն ճնշում Խ. Միութեան վրայ, որպէսզի՝ չվտանգուի փերեսթրոյքան որուն կը սպառնայ յաջորդել բռնատիրութիւն, ըստ Էտուարտ Շըվարտնածէի Մայիս 12-ին, Washington Post-ին կատարած յայտարարութեան:

Այսպէս, փոքր երկիրներու ճակատագրական հարցերը, փոքր -չըսելու համար աննշան- հարցեր են մեծ պետութիւններու համար, որոնք իրենց տնտեսա-քաղաքական հաշուառումներուն թէ՛ ռազմագիտական խաղերուն կ'ենթարկեն իրենցմէ կախեալ երկիրներու գերագոյն շահերը, յաճախ վտանգելով անոնց լինելութեան իրաւունքները, աւելի՛ն, նոյնիսկ զոհելով անոնց անկախ գոյութեան իրավայականը: Այնքան սպասուած Պուշ-Կորպաչէվ գագաթը, որ պիտի կայանայ, ամսոյս վերջաւորութեան՝ ի՞նչ նոր յոյսեր, կամ՝ հիասթափումներ պիտի ստեղծէ արդեօք, պալթիք «Միացեալ Ճակատին» համար:

Օրը Օրին

Ինչո՞ւ Անհրաժեշտ Է Ռազմական Կրթութիւնը

Անցեալ շաբաթ կը գրէի Երեւանի ռազմական թեքումով վարժարանի վատ կացութեան մասին, եւ կ'եզրակացնէի որ միայն զինուորական ուսում ստացած սպաներու եւ բարձրաստիճան հրամանատարներու միջոցաւ էր որ Հայաստանի սահմաններուն անձեռնմխելիութիւնն ու հայ ժողովուրդին ֆիզիքական գոյութիւնը կարելի պիտի ըլլար ապահովել:

Տիգրան Խաչատուրեան իր քննադատական յօդուածը հրատարակեց: Կացութեան ամբողջ դժբախտութիւնը պարզեց: Յետո՞յ: Ի՞նչ պիտի ըլլայ արդիւնքը:

Ուրիշ բոլոր քննադատական մերկացումներուն նման, այս ալ ապահովաբար մոռացութեան պիտի մատնուի. թերեւս մի քանի սրտցաւ ընթերցողներ, նախկին սպաներ, պատերազմի հաշմանդամներ, «Խորհրդային Հայաստան»-ի խմբագրութեան նամակներ գրեն, եւ, ինչպէս Հայաստանի մեր եղբայրները կ'ըսեն, վե՛րջ: Ամէն ինչ պիտի մոռցուի, կեանքի առօրեայ, անմիջական հոգերը պիտի կլանեն բոլորը, եւ ռազմական այդ մէկհատիկ ուսումնարանն ալ պարզապէս պիտի փակուի -անձայն, անշշուկ:

Մի քանի օր առաջ երբ Հայաստանէն այցելու անձնաւորութեան մը կը հարցնէի այդ դպրոցին մասին, պարզապէս ըսաւ թէ նման հաստատութիւններ համայնավար սիստեմի յղացած խաբեբայութիւններն են, թէ ռազմական իրաւ դաստիարակութիւն արտօնուած եւ ընդունուած չէ՛ հանրապետութիւններուն մէջ: Այսինքն, եթէ ճիշդ հասկցայ ըսուածը, Խորհրդային Միութեան մէջ գոյութիւն ունեցող հազարէ աւելի ռազմական դպրոցները պարզապէս յերիւրանքներ են, ժողովուրդներու աչքին փոշի ցանելու ծառայող ստախօսութիւններ:

Կ'ուզեմ պահ մը, վայրկեանի մը համար ընդունիլ թէ այս հաստատումը ճիշդ է: Կ'ուզեմ հաւատալ թէ ռազմական թեքումով դպրոցներու հարցը պարզապէս առասպել մըն է, «պոլշեւիկ»ներու մէկ վատ հնարանքը՝ Խորհրդային Միութիւնը բաղկացնող ժողովուրդները ցնորքներով օրօրելու, թմրեցնելու, խաբելու:

Արդ, 1985-էն ի վեր, այն օրէն երբ Կորպաչէւ հրապարակեց քաղաքական եւ տնտեսական բարենորոգումներու ծրագիրը, շատ բան փոխուած է Խ.Միութեան մէջ: Պիտի ըսէի՝ հիմնական յեղաշրջում կատարուած է կեանքի բոլո՛ր մարզերուն մէջ: Մասնաւորելով խօսքս, ո՞վ կրնայ պնդել թէ Հայաստանի մէջ կեանքը այսօր կը կառավարուի այն նո՛յն օրէնքներով որոնք կը տիրէին 1985-էն առաջ: Փոփոխութիւնները -որոնք, իրականութեան մէջ, յեղաշրջումներ են- գլխու պտոյտ տուող արագութեամբ իրարու կը յաջորդեն: Համայնավար Կուսակցութեան ղեկավարութիւն եւ կառավարութիւն գրեթէ գոյութիւն չունին: Ուժը անցած է ժողովուրդին ձեռքը, որքան ալ անորոշ ըլլայ այս «ժողովուրդ» արտայայտութիւնը: Կայ Խորհրդարանը («պարլամենտ»ը, ըստ մեր Հայաստանցի եղբայրներուն), որուն Գերագոյն Խորհուրդին (այսինքն նախագահութեան) մաս կը կազմեն Հայոց Համազգային Շարժումի մի քանի հանրածանօթ դէմքեր:

Ուրեմն, ինչո՞ւ չի մտածուիր ռազմական թեքումով այդ դպրոցը մաքրազերծելու, իրական հաստատութեան մը վերածելու մասին. ո՞վ արգելք պիտի ըլլայ: Եթէ այդ դպրոցը Մոսկուայի արտօնութեամբ բացւած է -եւ անշո՛ւշտ այդպէս է- եւ եթէ անոր անցեալ թէ ներկայ տնօրէները կամակատար սպաաւորներ եղած են Համայնավար վարչաձեւի, ի՞նչ բան կ'արգիլէ որ մաքրագործում չկատարուի: Հայաստանի մէջ վաստակաւոր հրամանատարներ կան, բարձրաստիճան սպաներ, Խ. Միութեան ռազմագիտական բարձրագոյն ուսումնարաններ աւարտած եւ փորձառու մասնագէտներ: Ինչո՞ւ զանոնք պաշտօնի չկոչել, ինչո՞ւ ա՛յս վայրկեանէն հիմը չդնել հայկական ռազմական դաստիարակութեան:

(Շար.ը էջ 9)

Անաթոլի Մկրտչեանի Հարցազրոյցը Դաւիթ Զէնեանի Հետ

Հայաստան Պիտի Ունենայ Իր Դիւանագէտները Դեսպանատուներու Մէջ

Հ.Բ.Ը.Միութեան Ուաշինկթը-նի Գրասենեակի վարիչ եւ լրա-գրող Դաւիթ Զէնեան որ նոր վերադարձաւ Հայաստանէն, կը նկարագրէ Հայաստանի Արտաքին Գործոց Նախարար Անաթոլի Մը-կըրտչեանի հետ իր հեռաքըքրա-կան հանդիպումը, Նախարարին գրասենեակին մէջ:

Ըսելէ ետք թէ Մկրտչեան բա-ները չի ծամծմեր արտայայտելու համար իր մտածումները, Զէ-նեան կը գրէ թէ եթէ Մկրտչեան իր ծրագիրները իրագործէ, Հա-յաստան կ'ունենայ արտաքին ներկայացուցչական ճակատ մը, որ ցարդ կը պակսի:

«Երեւանի Պետական Համալսա-րանին կից կ'ուզենք ստեղծել Քաղաքական Գիտութեանց բա-ժանմունք մը», ըսած է Մկրտ-չեան, աւելցնելով. «Ոչ հեռաւոր ապագայի մը, արտասահմանի Խորհրդային Դեսպանատունե-րուն մէջ պիտի տեսնէք հայ դիւանագէտներ: Պիտի ունենանք իրաւ եւ պաշտօնակատար հայ դիւանագէտներ, որոնք Հայաս-տանի հետ եւ անոր համար պիտի աշխատին, եւ ոչ թէ միայն հայեր որոնք խորհրդային գործեր կ'ը-նեն... Ցանկին գլուխը կը գըտ-նըւի Փարիզը եւ Սան Ֆրանսիս-քոյի Խորհրդային Դեսպանատու-նը: Դուք շուտով լաւ լուրեր պիտի լսէք»:

Մկրտչեան իրապաշտ է եւ ինքնավստահ երբ կ'ըսէ. «Մեր այժմ ուսանելու փուլին մէջ կը գտնուինք, եւ մտքիս մէջ կաս-կած չկայ, որ պիտի յաջողինք... Պարտութիւն չեմ ճանչնար»:

Անշուշտ դժուարութիւններ կան, սակայն լաւատեսութիւնը եւ յաղթահարելու կամքը միշտ ներկայ է. «Արցախը մե'րն է ու պիտի մնայ... Սակայն քաոսա-յին օրեր կ'ապրինք, ու թոյլ պիտի տանք որ Հայաստան դառնայ ուրիշ Լիբանան մը: Կառավարու-թիւնը մեղադրելի է այսօրուան շատ մը դժուարութիւններուն համար, ինչպէս ժողովուրդի ձեռքին մէջ գտնուող զէնքերուն համար»:

Մկրտչեան, որ «լաւ Համայնա-վար» մըն է «Արեւմտեան թեքու-մով», չի պահեր իր հակակրանքը երկուստանեակ մը փոքր —եւ կարգ մը մեծ— քաղաքական խըմ-բաւորումներուն դէմ, որոնք վերջին ամիսներուն ստեղծուե-ցան. «Անոնք կ'ըսեն, թէ կառա-վարութիւնը չի ներկայացներ ժողովուրդը... Լա՛ւ, թոյլ տուէք ըսելու որ ոչ ալ այս անպաշտօն խումբերը ժողովուրդը կը ներ-կայացնեն: Հայոց Համազգային Շարժումը այս աններկայացուց-չական խումբերէն ուրիշ մէկն է. ես հետաքրքրուած չեմ այս խում-բերով... Անոնց կեանքը կարճ է, եւ ես մտահոգ չեմ անոնցմով»:

Մկրտչեանի այս արմատական դատումները կը հակասեն կառա-վարական ուրիշ պաշտօնատար-ներու տեսակէտներուն: Անոնք առնուազն կեղծ ծառայութիւն-ներ կ'ընծայեն ընդդիմադիր խումբերու: Համայնավար Կու-սակցութեան Գաղափարախօսա-կան բաժնի վարիչ Գալուստ Գա-լոյեան, կ'ըսէ թէ առողջ բան է հակառակորդ խումբեր ունենա-լը. «Այս բոլոր անորոշութիւնը բնականոն է, կ'ըսէ Գալոյեան, եւ ամէն ինչ մօտ ատենէն լաւ պիտի ըլլայ»:

Մինչ Գալոյեան «կը խօսի եւ կ'արձագանգէ Մոսկուայի նման» Մկրտչեան աւելի բաց է, եւ միա-ժամանակ աւելի վիճարկելի. «Չեմ սիրեր անիշխանութիւն բա-ռը, կ'ըսէ ան, սակայն իրերը շատ ժողո-քաոսային են այս օրերս: Ժողո-վուրդը նախ պէտք է սորվի թէ ի՛նչ է ազատութիւնը, եւ կառա-վարութիւնը պէտք է աւելի վճռա-կան ըլլայ քաղաքացիներուն առ-օրեայ կեանքին վերաբերող հար-ցերուն մէջ»:

Մկրտչեան դէմ կը խօսի բազ-մաթիւ զինեալ խումբերու, որոնք այս օրերս կը պաշտպանեն Հա-յաստանի սահմանները ազերի յարձակումներու դէմ, որովհե-տեւ

«Երկրին պաշտպանութիւնը պետութեան մենաշնորհը պէտք է ըլլայ եւ պէտք չէ ձգուի ժողո-վուրդին երեւակայութեան եւ անոր զինեալ խումբերուն... Թե-րեւս այդ մեր սխալն է... Մենք, որպէս կառավարութիւն պէտք էինք կազմակերպել ինքնապաշտ-պանութեան ջոկատներ, եւ ձգել որ այս անկանոնականները թա-փառին սահմաններուն շուրջ, եւ երբեմն աւելի վնաս պատճառեն քան՝ բարիք»:

Արցախի հարցին շուրջ Մկրտ-չեան աւելի լաւատեսութիւն ցոյց կու տայ. «Հարցերու նայեցէք այս ձեւով, կ'ըսէ ան, Արցախ իրողապէս հայկական է. դպրոց-ները հայկական են, գործարան-ները կը բացուին հայերու կողմէ, ժողովուրդը հայ է, ամէն ինչ հայ է... Իրաւապէս ազերի է, սակայն ես կրնամ ապրիլ իրողական կա-ցութեամբ առնուազն հիմակ»:

Մկրտչեան, որ աշխատած է Նիւ Եորքի մէջ որպէս Նովոսթի մամլոյ գործակալութեան եւ ՄԱԿ-ի տեղեկատուութեան պաշ-տօնատար, կ'ըսէ թէ Արցախի հետ դեռ գոյութիւն ունեցող կարգ մը թոյլ կողմերը պէտք է ամրապըն-դել ամէն գնով:

«Պէտք է որ մենք պատրաստ ըլլանք այն օրուան համար, երբ Արցախի ժողովուրդին պիտի ար-տօնուի ինքնորոշման իրաւուն-քը... Մինչ այդ, աշխարհի վրայ ոչ մէկ ուժ կրնայ Արցախը մեզմէ առնել, Արցախահայերը կրնան ինքզինքնին պաշտպանել, սա-կայն աւելի կարեւորը՝ ես վստահ եմ որ խորհրդային բանակը պիտի մնայ հոն դեռ երկար, երկար, երկար ժամանակ»:

Վանի Շրջակայքի Հաւաքական Փոսերուն Մէջ Թաղուած են 55.000 Հայեր

Ամերիկացի բժիշկ մը Թուրքիոյ մէջ՝ (An American Physician in Turkey, Houghton Mifflin Co., 1917. էջ 329) բժիշկ Clarence D. Ussher կը վկայէ հետեւեալը.

Կառավարութիւնը փորձեց մոլորեցնել իր մահմետական հպա-տակները եւ արթնցնել քրիստոնեաներու դէմ իրենց ատելութիւնը: Ճեւտէթ Պէյ (Վանի Նահանգի կառավարիչը) Վանի հայերու մասին տեղեկագրութիւն ղրկեց թէ անոնք ըմբոստութեան մէջ են: Այդ նահանգի 55.000 կոտորատուած էր որպէս քրիստոնեաներու կողմէ 55.000 ջարդուած մահմետականներ: Ան վայրագութիւնները նկարա-գրած է ընդվզեցուցիչ մանրամասնութիւններով, -կիներ եւ երե-խաներ, վեցէն մինչեւ ութսուն տարեկան, մահացուօրէն խոշտան-գուած եւ այլանդակուած, սակայն մէկ սաղայէլեան փոփոխութիւն կատարելով իր նկարագրութիւններուն մէջ. ան կ'ըսէր թէ այդ կիները մահմետականներ էին քրիստոնեաներու ձեռամբ սպաննուած:

Գիրքին ուրիշ մէկ մասին մէջ, էջ 218, Տոքթ. Ուշհէր, որ Վան մնաց եւ պաշարման շրջանին հայերու խնամք տարաւ, հետեւեալը կը գրէ.

Երեքէն 12 երիտասարդներ, քսան տարեկանէն վար, Թրքական ժանտարմաներու կողմէ հրահանգ ստացան Վան գալ արձանագրուե-լու համար, որպէսզի պատրաստ գտնուին զօրակոչի երբ պահան-ջուած տարիքին հասնին: Անձկութեան մատնուած անոնց մայրերուն եւ ազգականներուն վստահեցնելով, ամենէն հանդիսաւոր երդում-ներով, որ ոչ մէկ վնաս պիտի հասցուի իրենց տղոց, այդ ժանտար-մաները զանոնք տարին մերձակայ փլուրներու վրայ գտնուող փոքր խոռոչ մը եւ զանոնք բոլորը գնդակահարեցին:

«Զարմանալի չէ, որ թուրքեր 'կը գտնեն' հաւաքական փոսր, քանի անոնք էին որ թաղեցին հայ զանգուածները (ոչ թէ թուրք՝ ինչպէս որ կ'ըսեն), ու կրնան շատ դիւրաւ զանոնք գտնել եւ երեւան հանել: Սակայն յիշեցէք, անոնք հայեր էին որոնք թուրքերու կողմէ սպաննուեցան»:

«Պայքար»

Նուիրատուութիւններ

Ցարութիւն Տ.Վրդ. Մուշեանի մահուան քառասունքին առի-թով Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները, ի փոխան ծաղկեպսակի.

Եուսէֆեան Եղբայրք	A 200.000
Տէր եւ Տիկ.Հայկ Էմիրեան	A 200.000
Սարաֆեան Եղբայրք	A 200.000
Պրն. Դանիէլ Էմիրեան	A 100.000
Պրն. Արթին Ճորճալեան	A 100.000
Տէր եւ Տիկ.Յակոբ Մինասեան	A 100.000
Պրն. Գէորգ Քէշիշեան եւ Որդիք	A 50.000
Տէր եւ Տիկ. Վահան Գալֆաեան	A 50.000
Տէր եւ Տիկ. Անդրանիկ Էքշեան	A 50.000
Տէր եւ Տիկ. Վահրամ Հայրապետեան	A 50.000
Տէր եւ Տիկ. Խուան Ճրռնազեան	A 50.000

Հարցազրոյց Յակոբ Աւետիքեանի Հետ

Հայութիւնը Վտանգուած Լիբանանի Մէջ Եւ Իր Հողին Վրայ

Հարցազրոյցը Վարեց Երուանդ Ազատեան

Անցնող Մարտ ամսուան ընթացքին Ամերիկայի մէջ շրջապըտոյտ-այցելութիւն մը ունեցաւ Պէյրութի (Լիբանան) «Զարթօնք» օրաթերթի խմբագիր ընկ. Յակոբ Աւետիքեան, որ այդ պաշտօնին գլուխը յաջորդած է՝ դաստիարակ, գաղափարական գործիչ, պատմաբան Գերսամ Ահարոնեանին. ան ճշմարիտ ու խորաթափանց գաղափարապաշտութեամբ մը կը շարունակէ Գերսամ Ահարոնեանի հրապարակագրական գործունէութիւնը. մանաւանդ Լիբանանի այս դժուար պայմաններուն տակ «Զարթօնք» օրաթերթը ուղղութիւն տուող, հաւատք ներշնչող եւ ժողովուրդի մարտունակ կորովը ամրացնող հրատարակութիւն մը կը մնայ տակաւին: Յակոբ Աւետիքեան խորապէս դիտող մըն է ազգային եւ քաղաքական իրադրութեանց, եւ իր դիտումները հմուտ կերպով արձանագրող մը «Զարթօնք» օրաթերթի էջերէն՝ իբրեւ խմբագրական թէ անձնական ստորագրութեամբ երեւցող յօդուած: Այս հարցազրոյցը կ'ընդգրկէ հայ ժողովուրդի ամենէն տագնապալի շրջաններէն երկուքը՝ Լիբանան եւ Հայաստան, որոնց կացութեան մօտէն տեղեակ է մեր հիւրը:

Երուանդ Ազատեան. Սիրելի ընկ. Աւետիքեան, կ'ուզէի որ հակիրճ կերպով անդրադառնայիք Լիբանանի քաղաքացիական վերջին կռիւներուն եւ անոնց ունեցած ազդեցութեան մեր ազգային կառոյցներուն եւ ընդհանրապէս ազգային կեանքին վրայ:

Յակոբ Աւետիքեան. *Ի հարկէ դժուար է 15 տարուան պատերազմը մի քանի խօսքի մէջ բնորոշել եւ անոր զանազան բարդ հանգրուանները ներկայացնել հանգամանօրէն. սակայն, ընդհանուր բնորոշումով մը եւ պէտք է ըսեմ որ Լիբանանը ինք ներքին հաւասարակշռութեանց երկիրն է, որ սակայն պէտք է ունենայ նաեւ միջազգային երաշխիք, այսինքն ներքին հաւասարակշռութիւն՝ միջազգային երաշխիքներու ներքոյ: Անգամ մը որ այս ներքին հաւասարակշռութիւնը կը խախտի կամ միջազգային երաշխիքները կը թուլնան, կամ կը վերանան՝ այդ պարագային արդէն Լիբանան երկիր-պետութիւնը կը սկսի տարուբերիլ ինչպէս որ կը պատահի 15 տարիներէ ի վեր, քաղաքացիական անզուսպ պատերազմի մթնոլորտի մը մէջ: Ահա այս վերջին հանգրուանին է որ այդ ներքին հաւասարակշռութիւնը անգամ մը եւս խախտեցաւ՝ այս անգամ նոյնինքն այն համայնքին մէջ որ կը կոչուէր Մարոնիթ համայնք, եւ կարեւորագոյն համայնքը կամ հաւաքականութիւնը կը ներկայացնէր երկրի 17 համայնքներէն բաղկացած այդ երկրին մէջ. ուրեմն նոյնինքն Մարոնիթ համայնքին մէջ ծագեցաւ պայքար իշխանութեան համար, ընդմէջ բանակի ընդհանուր հրամանատար զօրավար Աունի եւ Լիբանանեան քրիստոնեայ ուժերու միլիսներու պետ Սամիր Ժաժա-ին, եւ վերջին 1989-էն սադին եւ յատկապէս 31 Յունուարէն սկսեալ զինեալ պայքարը, բախումները, ռմբակոծումները, յարձակումները, պատերազմական գործողութիւնները վերջապէս ստացան աննախընթաց բնոյթ եւ քանի որ անոնք տեղի կ'ունենային այն շրջանին մէջ ուր առաւելաբար տեղաւորուած է մեր հայ գաղութը, (այսինքն երկրին մայրաքաղաքին արեւելեան շրջանին մէջ) ուր կը գտնուի հայութեան մեծամասնութիւնը, Զալքա, Պուրճ-Համմուտ, Խալիլ Պատտանի, Հաճըն, Մար Միխայիլ եւ Էշրէֆիէի շրջանը, հետեւաբար մեր գաղութը, ինչպէս ամբողջ շրջանի բնակչութիւնը, մեծապէս տուժեցին տնտեսապէս. շրջանը զոհեր տուաւ, բազմաթիւ վիրաւորներ եւ ամենէն ահաւորը՝ հոգեկան ապրումներ ալ ունեցաւ: Ահա այս կացութիւնը տակաւին կը շարունակուի եւ դժուար է ըսել թէ ո՞ւր պիտի յանգին այս բոլորը, այս խելագարութիւնները: Սակայն, հիմնականը այն է որ միշտ ժողովուրդն է տուժողը, այսպիսի պատերազմական գործողութեան մէջ եւ մեր գաղութն ալ, իբրեւ Լիբանանեան խճանկարին մաս կազմող հաւաքականութիւն՝ ինք ալ առաւելաբար կը տուժէ այս պայքարէն:*

Գաղութը Դեռ Կը Պահէ Իր Հիմնական Կառոյցը

Ե.Ա. Լաւ աւելի մանրելով այս ընդհանուր պատկերը, կարելի՞ է խօսիլ, օրինակ լիբանանահայութեան թիւի նուազումին, զանգուածային տեղափոխութեան՝ արեւելքէն արեւմուտք, եւ դպրոցներու, թերթերու, ազգային հաստատութեանց առօրեայ կեանքին մասին:

Յ.Ա. *Անշուշտ կարելի է այդ մասին խօսիլ, որովհետեւ լիբանանահայ գաղութը կը ներկայացնէ մեր կարեւորագոյն գաղութը: Նախապատերազմական շրջանին ունեցած է շուրջ 275.000 բնակչութիւն, ունեցած է 61 կամ 62 դպրոցներ, 17 եկեղեցի. մեր ազգային կուսակցութիւնները հիմնականօրէն տեղաւորուած են հոն. մեր միութիւնները, մեր բարեսիրական թէ մշակութային ու երիտասարդական կազմակերպութիւնները հոն ունին իրենց կեդրոնները, եւ ահա այս 15 տարիներու պատերազմը պատճառ դարձաւ որ անոնք մեծապէս տուժեն, եւ առաջին հերթին հետզհետէական հանգրուաններով նուազի գաղութին թիւը: Ներկայիս չունինք վիճակագրական տուեալներ մեր ձեռքին տակ, սակայն ինչ որ ազգային առաջնորդարանը պատրաստած է, կարելի է մօտաւոր ճշգրտութեամբ ըսել թէ լիբանանահայութիւնը ներկայիս կը ներկայացնէ շուրջ 100.000-ի թիւ մը, քիչ մը թերեւս նուազ կամ աւելի: Այստեղ հանդերձ կ'ուզեմ Ձեր ուշադրութեան յանձնել հետաքրքրական երեւոյթ մը որ 61 կամ 62 դպրոցներէն, 53-ը տակաւին կը շարունակէ գործել: Ահա ասիկա մէկ կողմէ ուրախալի երեւոյթ է որ գաղութը կը պահէ իր հիմնական կառոյցը որ կրթական ցանցն է իր. սակայն, միւս կողմէ այդ դպրոցներու պաշտօնէութիւնը, ուսուցչական կազմը պահելը այսօր, արդէն դարձած է հսկայական խնդիր մը. եւ կ'ըսէի Պիտանեւ գերխնդիր մը մեր ազգային կազմակերպութիւններուն համար: Պիտանեւ ներկայ վիճակին դժուարութիւնները, մանաւանդ երկրին տնտեսական ներկայ վիճակը, կը ստիպեն մեզ վերատեսութեան ենթարկել դպրոցներու կազմը, թիւը, ի հարկին՝ միաւորել զանոնք եւ աւելի նուազ թիւով դպրոցներ ունենալ, սակայն աւելի արդիւնաւէտ գործունէութեամբ: Այս առնչութեամբ պէտք է ըսել եւ աւելցնել որ մեր գաղութի աշակերտութեան թիւին շուրջ ունինք վիճակագրական վերջին տեղեկութիւններ, որոնք ցոյց կու տան 12.500 աշակերտութիւն մը, ինչ որ տակաւին մեզի կը թելադրէ առաւելագոյն ուշադրութիւն դարձնել այդ ուղղութեամբ. սակայն, ասոր կողքին վիճակագրութիւն մը, որուն ակնարկեցի քիչ առաջ, ցոյց կու տայ նաեւ թէ պակսած է գաղութի երիտասարդութեան թիւը. գիտէք թէ երիտասարդութիւնը աւելի շարժուն խաւն է ոեւէ հասարակութեան, եւ երիտասարդութիւնը իր ապագան, (մանաւանդ այն երիտասարդութիւնը որ կ'ուզէ իր բարձրագոյն մասնագիտական կրթութիւնը ստանալ) չի տեսներ այդ երկրին մէջ: Ասիկա գլխաւոր դժբախտութիւնն է մեր գաղութին, եւ միւս կողմէ մեր առջեւ կը դնէ ուրիշ պահանջ մը, որ գրեթէ նոր է, կամ հին պահանջ մը որուն մասին մոռցեր էինք մենք, սակայն այժմ վերանորոգուած է. հետեւեալն է այդ.— գաղութին բաղկացուցիչ տարրին մեծամասնութեան տարիքային վիճակը ցոյց կու տայ մեզի յիսուն տարեկանէն վեր եղողներու խոշոր զանգուած մը, նաեւ մինչեւ 18 տարեկաններ, այսինքն 18-էն մինչեւ 45-50 տարիքի բնակչութիւնն է որ գաղթած է առաւելաբար եւ ասիկա մեզի եթէ մէկ կողմէն կը ստիպէ կրթական մարզին վրայ կեդրոնանալ, միւս կողմէ սակայն, մեր առջեւ կը դնէ նոր պահանջ, խնամատարական, առողջապահական մեր գործունէութիւնը զարգացնելու: Ահա այստեղ է որ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը, Ծինիշեան Յիշատակի ձեռնարկը, Քարակէօզեանը, Լ.Օ.Խ.-ը եւ մնացեալ բարեսիրական կազմակերպութիւնները պէտք է առաւելագոյն արդիւնաւէտութեամբ աշխատին:*

«Բարեբախտաբար Նորոգութիւններ չէինք կատարած Նախորդ ռմբակոծումներուն, որովհետեւ քանդումները կը շարունակուին»

Ե.Ա. Մասնաւոր վնասներ կրա՞ծ են մեր ազգային հաստատութիւնները, դպրոցները: Այս վերջին ռմբակոծումներէն, ո՞ր հաստատութիւնները առաւել չափով վնասուած են եւ օժանդակութեան կը կարօտին:

Յ.Ա. *31 Յունուարին ծագած նոր կռիւներուն հետեւանքով, առաջին օրերուն, Տըպպայէի շրջանը մեծապէս տուժեց, ուր կը գտնուի Բարեգործականի Կարմիրեան նախակրթարանը. դպրոցը բաւական լուրջ վնասներ կրեց, ինչ որ չէր կրած ասկէ առաջ, նախընթաց ամբողջ 15 տարիներուն ընթացքին. երկու կամ երեք ուղղակի հարուածներ ստացաւ եւ մեծ է դպրոցին կրած վնասը: Այնուհետեւ կռիւները տարածուեցան Քարանթինայի շրջանը, ուր կը գտնուի Վահան Թէքէեան վարժարանը, կողքին ունենալով Ազդակի շէնքը: Վահան Թէքէեան վարժարանը նոյնպէս բաւական լուրջ վնասներու ենթարկուեցաւ. սակայն, բարեբախտաբար նախորդ կռիւներուն, այսինքն 1989 Մարտ 4-ին սկսած եւ 6 ամիս շարունակուած կռիւներուն վնասուած Թէքէեան վարժարանը, չէինք վերանորոգած. այսինքն, այս երկրորդ բախումները եկան աւելցնելու, սակայն բարեբախտաբար այդ վերանորոգումը չէինք կատարած, հետեւաբար հիմա դպրոցի Տնօրէնութեան հաշուարկումներով մինչեւ այժմ եղած վնասները կը գնահատուին շուրջ 40.000 տոլար: Իսկ անկէ դուրս մենք ունինք Պուրճ-Համմուտի շրջանին մէջ Ազգային վարժարաններ որոնք կրած են լուրջ վնասներ, եւ նաեւ եկեղեցիներ, որոնցմէ եւ պէտք է յիշեմ հատկապէս Էշրէֆիէի շրջանը գտնուող Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանի շէնքը, կողքի մատուռը, ինչպէս նաեւ քիչ մը անդին գտնուող Սուրբ Յակոբ ու Սուրբ Կարապետ եկեղեցիները: Բայց առ այժմ շուտ է ընդհանուր պատկերը տալ, որովհետեւ ընդհատ կերպով կը շարունակուին բախումները, եւ միայն կրնանք մաղթել որ անոնք նուազագոյնը ըլլան մեր գաղութին համար:*

(Շար. 1)

Գարզու, Ժան-Փիէռ Մահէ, Յովհաննիսեան Եւ Ուրիշներ Հայաստանի Ակադեմիայի Արտասահմանի Անդամներ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Նախագահութիւնը հրապարակած է Ակադեմիայի 12 Փետրուար 1990-ի ընդհանուր ժողովին կողմէ արտասահմանի իր անդամներուն ընտրուած ցուցակը:

Այդ կոչման արժանացած են աշխարհահռչակ նկարիչ Գարզու (որ անդամ է Ֆրանսական Գեղարուեստից Կաճառին), պատմաբան Ռիչըրտ Յովհաննէսեան (ԱՄՆ), բանասէր-պատմաբան Եանոշ Շիւց (Հունգարիա), հայագէտ Ժան-Փիէռ Մահէ (Ֆրանսա), ճարտարագէտ Միհրան Աղպապեան (ԱՄՆ), ... (Ֆրանսա), ուսողագէտ Արմէն Զիմանեան (ԱՄՆ), աստղագէտ Երուանդ Թերզեան (ԱՄՆ) եւ բնագէտ Իտօ Մասաոն (Ճապոն):

Ինչո՞ւ Անհրաժեշտ Է Ռազմական Կրթութիւնը

(Շար. էջ 6-էն)

Այսօր Հայաստան ունի իր ուրոյն բանակը, իր առանձին հրամանատարով, կազմուած զօրացրուած երիտասարդներէ, թոշակի անցածներէ, Խ.Միութեան զանազան կողմերէն Հայաստան եկած-հաստատուածներէ, զինուորական ծառայութիւնը ձգած եւ Հայաստան ապաստանածներէ, ինքնիշխան Հայաստանի բանակին, այն ատեն այժմէն պէտք է մտածուի զայն դաստիարակուած, ռազմական ուսում ստացած մասնագէտներով օժտելու մասին:

Եւ այդ մասնագէտներուն պահանջքը օրէ-օր աւելի կը շեշտուի, ինչպէս ցոյց տուին անցեալ շաբթուան ընդհարումները Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի սահմանագլուխին վրայ: Թէեւ անջատ եւ պարագայական ընդհարումներ, սակայն վաղը կրնան յանկարծօրէն վերածուիլ ամբողջ սահմանին վրայ տարածուած կռիւներու, Հայաստանի տարածքային-հողային ամբողջութիւնը վտանգելու սպառնալիքով: Եւ ո՞վ պիտի պաշտպանէ մեզ. Խորհրդային բանա՞կը, որուն զօրամասերը Արցախի հիւսիսային հայաբնակ գիւղերը պարպելու ատրպէյճանական ծրագրին գործօն մասնակիցը եմ. անո՞նք, որոնք Ստեփանակերտի մէջ «միապետական» վարչակարգ մը հաստատած են իրենց հրամանատար Սաֆոնովի գլխաւորութեամբ, հայերուն զլանալու քաղաքացիական նուազագոյն իրաւունքն իսկ եւ միւս կողմէ ազերիներուն շնորհելու ամէն օժանդակութիւն՝ Արցախի տնտեսական շրջափակումը շարունակելու. զանազան գիւղերը ազերիներով վերաբնակեցնելու, եւայլն:

Որո՞ւն վրայ դրած ենք մեր յոյսը:

(Շար. 1)

Հայոց Վաստակաշատ Պատմագէտներ Դոկտ. Հրաչիկ Սիմոնեան Եւ Դոկտ. Բագրատ Ուլուպապեան Մելգոնեան Կրթ.Հաստատութեան Մէջ

Հայրենի հմուտ պատմագէտները ընդառաջելով Մելգոնեան կրթական Հաստատութեան հոգաբարձութեան հրաւէրին, 19 Մարտ 1990-ի երեկոյեան, կիպրահայութեան եւ Հաստատութեան սան-սանուհիներուն ընծեռնեցին բացառիկ առիթ լսելու իրենց՝ անմիջականօրէն հաղորդակից դառնալու Հայրենիքի ու հայ ժողովուրդի ներկայ իրավիճակին, որ միանգամայն կը նպաստէ մեր ազգային սուրբ նպատակներուն, Արցախեան պահանջատիրութեան եւ մեր արդար դատի հետապնդման:

Հաստատութեան Աւագ ուսուցիչ Պրն.Ա.Այվազեան հանդէս եկաւ ներածական խօսքով, որու ընթացքին ըսաւ. «Ազգային գոյատեւման գծով, հայապահպանումի սուրբ գործին ամենէն կարեւոր միջոցներէն մէկն է Սփիւռք-Հայրենիք կապի զօրացումը: Հայրենիքէն արուեստագէտներու, գրագէտներու, ազգային գործիչներու եւ պետական անձնաւորութիւններու այցելութիւնները դրական ներդրում են, որոնք կը վերաւորոգեն մեր վճռակամութիւնը, պայքարելու մեր ազգին սպառնացող վտանգներուն դէմ»:

Պրն.Այվազեան ներկայացուց մեր հայրենի պատուական հիւրերը՝ Դոկտ.Հրաչիկ Սիմոնեան՝ Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան անդամ եւ Դոկտ.Բագրատ Ուլուպապեան՝ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պատմութեան Կաճառի Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պատմութեան Կաճառի գիտաշխատող, որոնք իրենց ազգային բաղաձակ բեղուն աւագ գիտաշխատող, որոնք իրենց ազգային բաղաձակ գործունէութեամբ եւ գիտական ուսումնասիրութիւններով վիթխարի ներդրում ունին մեր ժողովուրդի ազգային ինքնագիտակցութեան ամրապնդման գործի մէջ:

Բեմ հրաւիրելով խօսք առաւ Դոկտ.Հրաչիկ Սիմոնեան: Յարգելի պատմագէտը խօսելով Հայրենիքի մէջ տիրող ներկայ իրավիճակի ու հայրենի ժողովուրդի հոգեվիճակի մասին, ան քննութագրեց ողբերգական-հերոսական բառերով, ըսելով թէ ժողովուրդը ծանր պայմաններու մէջ դիւցազնօրէն կը պայքարի իր ազգային իղձերու իրականացման համար:

Դոկտ.Սիմոնեան անդրադառնալով Խորհրդային Միութեան մէջ տարածուած վերակառուցման քաղաքականութեան կեդրոնացու Արցախեան շարժումի վրայ, ըսելով թէ հասարակական ու քաղաքական գետնի վրայ վերակառուցումը չէր կրնար ստուերի տակ ձգել ազգային յարաբերութիւններու նման մեծ եւ կարեւոր հարց մը: 1988, Փետրուար 20-ին հայ ժողովուրդը առաջինը ձայն բարձրացուց ազգային հարցով, արդարօրէն պահանջելով Արցախի վերամիացումը մայր հողին:

Այսօրուայ ազգային-ազատագրական պայքարի ոգին կը ժառանգուի 1918 թուականի Սարտարապատի հերոսամարտէն, որուն անդրադառնալով պատմաբանը ըսաւ, թէ ժողովուրդը իր բաջարի դիմադրողականութեամբ ու յաղթանակով փրկեց իր կեանքը եւ հողը, ու դարձաւ խարիսխ մեր այսօրուան գոյութեան: Դոկտ. Սիմոնեան իր խօսքը կեդրոնացնելով մեր այսօրուայ Արցախեան շարժումին վրայ, ըսաւ թէ ազգային իրաւունքներու եւ արժանապատուութեան այսքան ոտնահարումէ ետք Արցախը երբէ՛ք չէ ընկճուած, ան մշտական պայքարի մէջ եղած է, եւ անցնելով տարբեր հանգրուաններ այսօր իր մէջ ընդգրկած է ոչ միայն մեր ժողովուրդի ներկայ ցաւը, այլ նաեւ մեր ազգային միւս մտահոգութիւնները եւ խնդիրները, ինչպէս լեզուի, գոյապահպանման եւ այլ հարցեր: Ոմանց կարծիքով այսօր Արցախեան շարժումը մտած է փակուղիի մէջ, իսկ Դոկտ.Սիմոնեան կը գտնէ թէ այս հարցը որ սկիզբ առած է 1921 թուականին եւ փակուղիի մէջ եղած էր վաթսունեօթ տարի, այսօր արդէն դուրս եկած է, եւ այլեւս երբէ՛ք չի մտներ փակուղիի մէջ: Ներկայիս մեծ արհաւիրքները, Հայաստան ապաստանած տասնեակ հազարաւոր գաղթականները ու առնչակից դժուարութիւնները, երկրաշարժի խլած տասնեակ հազարաւոր քանկ կեանքերը ու պատճառած աւերակները չեն խեղթած մեր ժողովուրդը: Շարունակելով իր խօսքը յայտնեց թէ հայրենի ժողովուրդը անսահման երախտագիտութիւն կը զգայ Սփիւռքի եւ ամբողջ աշխարհի հանդէպ, որու մարդասիրութիւնը ուժ կը ներշնչէ վերակազմելու համար: Ձիշդ է որ վայրենի շրջափակումը եթէ չըլլար գործը աւելի արագ կ'ընթանար, եւ այսքան չէր ուշանար շինանիւթի չգոյութեան պատճառով:

(Շար. 1)

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Թրքական «Ապրիլեան Նուէր»-ը Հայերուն...

Նոր «Գերեզմաններ» Կը Բացուին

Ապրիլ 4-ին, Թուրքիոյ Հեռատեսիլը հաղորդած է Վանի Ձկվէ գաւառակին մէջ երեսուն հանուած «Հայերու կողմէ զանգուածային սպանդի ենթարկուած 2500 թուրքերու հասաքական գերեզմանը»:

«Երեսուն հանուած» համայնական փոսին «բացման» հրաւիրուած են տեղացի եւ օտար գիտնականներ եւ լրագրողներ:

Դիակները հրկիզուած կամ գլուխէն զնդակահարուած անձեր են, որոնց մէջ կը գտնուին կիներ եւ երեխաներ: Երեխայի մը ոսկորներուն մօտ «երկու ռուսական դաշոյններ» ալ գտնուած են:

Այս տեսարանին դիմաց, Վանի քաղաքապետն ալ յարմար տեսած է հետեւեալը յայտարարել. «Անգամ մը եւս կը պախարակենք միւսլիմաններու դէմ գործուած այս ոճիրները: Ասիկա միսիլման ժողովուրդին դէմ գործուած սպանդ մըն է»:

Նոյն շրջանին մէջ պիտի բացուի եղեր ուրիշ հասարակաց փոս մըն ալ:

Թուրքերը, նման «գիւտերով», քիչ մը աւելի հոս եւս կը սրեն Մեծ Եղեռնի հայկական մղձաւանջը, երբ ամբողջ հայ ժողովուրդը կին, երեխայ, ծեր թէ երիտասարդ բնաջնջուեցան եւ նետուեցան հասարակաց փոսերու մէջ:

Նախագահ Պուշին Հայկական S.J. 212-ի Փոխարինող Բանաձեւը

Թրքական «Թէրճիւման» թերթի 3 Ապրիլի համարին մէջ տպուած է Ուաշինկթընի իր թղթակից Ըլմազ Փոլատի մէկ գրութիւնը, ուր կը խօսուի Հայկական ցեղասպանութեան բանաձեւին առնչութեամբ Նախագահ Պուշին կողմէ Ծերակուտական Պապ Տոլի յղուած նամակին, 22 Փետրուարին:

Նամակին մէջ Նախագահ Պուշ կը յայտնէ, թէ իճ ամբողջովին համակարծիք է Հայկական ցեղասպանութեան պնդումներուն, սակայն պատասխանատուութենէ խոյս տալու համար է որ չ'ուզեր ստորագրել Տոլին Բանաձեւը: «Ասոր փոխարէն, կ'ըսէ ան, կը ներկայացնեմ ուրիշ Բանաձեւ մը որ իմ ստորագրութեանս չի կարօտիր: Եթէ այս բանաձեւը վաւերացնէք, այն ատեն կառավարութիւնը կը վաւերացնէ զայն»:

«Այս նամակը կը գրեմ ձեզի յայտնելու համար իմ տեսակէտները 24 Ապրիլը Հայկական ողբերգութիւնը յիշատակելու օր յայտարարուելու ուղղութեամբ ձեր կողմէ պատրաստուած Բանաձեւին մասին կարծիքս յայտնելու Նպատակով: Այդ բանաձեւին պատճէնը ուղեցի զիս կը ստիպէ որ ասոր նման Բանաձեւի մը դէմ գամ: Մինչդեռ կառավարութիւնը կրնայ վաւերացնել աւելի հաւասարակշռուած ուրիշ Բանաձեւ մը, որ Նախագահին ստորագրութեան չդրուի: Ես այժմ քննած եմ այդպիսի Բանաձեւ մը, որ նոյնութեամբ կը ցոլացնէ 1988-ին, որպէս փոխնախագահ, իմ արտայայտած համոզումներս»

(Պուշ այդ շրջանին ըսած էր որ եթէ նախագահ ընտրուի, պիտի վաւերացնէ Հայկական ցեղասպանութեան մասին ընծարկուած Բանաձեւը): «Արդ, ձեզի կը յանձնարարեմ որ ձեր Բանաձեւին տեղ այս մէկը քուէարկութեան դնէք: Շնորհակալ եմ այս մարզի մէջ ձեր բերած գործակցութեան»:

Ինչո՞ւ Անհրաժեշտ Է Ռազմական Կրթութիւնը

(Շար. էջ 6-էն)

Այսօր Հայաստան ունի իր ուրոյն բանակը, իր առանձին հրամանատարով, կազմուած զօրացրուած երիտասարդներէ, թոշակի անցածներէ, Խ.Միութեան զանազան կողմերէն Հայաստան եկած-հաստատուածներէ, զինուորական ծառայութիւնը ձգած եւ Հայաստան ապաստանածներէ, եւ բոլորովին անվարժներէ: Եթէ այս է որ կորիզը պիտի ըլլայ վաղուան ինքնիշխան Հայաստանի բանակին, այն ատեն այժմէն պէտք է մտածուի զայն դաստիարակուած, ռազմական ուսում ստացած մասնագէտներով օժտելու մասին:

Եւ այդ մասնագէտներուն պահանջքը օրէ-օր աւելի կը շեշտուի, ինչպէս ցոյց տուին անցեալ շաբթուան ընդհարումները Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի սահմանագլուխին վրայ: Թէեւ անջատ եւ պարագայական ընդհարումներ, անոնք վաղը կրնան յանկարծօրէն վերածուիլ ամբողջ սահմանին վրայ տարածուած կռիւներու, Հայաստանի տարածքային-հողային ամբողջութիւնը վտանգելու սպառնալիքով: Եւ ո՞վ պիտի պաշտպանէ մեզ. Խորհրդային բանա՞կը, որուն զօրամասերը Արցախի հիւսիսային հայաբնակ գիւղերը պարպելու ատրպէյճանական ծրագրին գործակիցն են. անո՞նք, որոնք Ստեփանակերտի մէջ «միապետական» վարչակարգ մը հաստատած են իրենց հրամանատար Սաֆոնովի գլխաւորութեամբ, հայերուն գլանալու քաղաքացիական նուազագոյն իրաւունքն իսկ եւ միւս կողմէ ազերիներուն շնորհելու ամէն օժանդակութիւն՝ Արցախի տնտեսական շրջափակումը շարունակելու. զանազան գիւղերը ազերիներով վերաբնակեցնելու, եւայլն:

Որո՞ւն վրայ դրած ենք մեր յոյսը:

(Շար. 1)

Հայրենի Վաստակաշատ Պատմագէտներ Դոկտ. Հրաչիկ Սիմոնեան Եւ Դոկտ. Բագրատ Ուլուպապեան Մելգոնեան Կրթ.Հաստատութեան Մէջ

Հայրենի հմուտ պատմագէտները ընդառաջելով Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան հոգաբարձութեան հրաւէրին, 19 Մարտ 1990-ի երեկոյեան, կիպրահայութեան եւ Հաստատութեան սանսանուհիներուն ընձեռեցին բացառիկ առիթ լսելու իրենց՝ անմիջականօրէն հաղորդակից դառնալու Հայրենիքի ու հայ ժողովուրդի ներկայ իրավիճակին, որ միանգամայն կը նպաստէ մեր ազգային սուրբ նպատակներուն, Արցախեան պահանջատիրութեան եւ մեր արդար դատի հետապնդման:

Հաստատութեան Աւագ ուսուցիչ Պրն.Ա.Այվազեան հանդէս եկաւ ներածական խօսքով, որու ընթացքին ըսաւ. «Ազգային վերածնման գծով, հայապահպանումի սուրբ գործին ամենէն կարեւոր միջոցներէն մէկն է Սփիւռք-Հայրենիք կապի զօրացումը: Հայրենիքէն արուեստագէտներու, գրագէտներու, ազգային գործիչներու եւ պետական անձնաւորութիւններու այցելութիւնները դրական ներդրում են, որոնք կը վերանորոգեն մեր վճռականութիւնը, պայքարելու մեր ազգին սպառնացող վտանգներուն դէմ»:

Պրն.Այվազեան ներկայացուց մեր հայրենի պատուական հիւրերը՝ Դոկտ.Հրաչիկ Սիմոնեան՝ Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան անդամ եւ Դոկտ.Բագրատ Ուլուպապեան՝ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պատմութեան Կաճառի աւագ գիտաշխատող, որոնք իրենց ազգային քաղաքական բեղուն վիթխարի ուսումնասիրութիւններով վիթգործունէութեամբ եւ գիտական ուսումնասիրութիւններով վիթխարի ներդրում ունին մեր ժողովուրդի ազգային ինքնագիտակցութեան ամրապնդման գործի մէջ:

Բեմ հրաւիրելով խօսք առաւ Դոկտ.Հրաչիկ Սիմոնեան: Յարգելի պատմագէտը խօսելով Հայրենիքի մէջ տիրող ներկայ իրավիճակի ու հայրենի ժողովուրդի հոգեվիճակի մասին, ան բնութագրեց ողբերգական-հերոսական բառերով, ըսելով թէ ժողովուրդը ծանր պայմաններու մէջ դիւցազնօրէն կը պայքարի իր ազգային իղձերու իրականացման համար:

Դոկտ.Սիմոնեան անդրադառնալով Խորհրդային Միութեան մէջ տարածուած վերակառուցման քաղաքականութեան կեդրոնական ու Արցախեան շարժումի վրայ, ըսելով թէ հասարակական ու քաղաքական գետնի վրայ վերակառուցումը չէր կրնար ստուերի տակ ձգել ազգային յարաբերութիւններու նման մեծ եւ կարեւոր հարց մը: 1988, Փետրուար 20-ին հայ ժողովուրդը առաջինը ձայն բարձրացուց ազգային հարցով, արդարօրէն պահանջելով Արցախի վերամիացումը մայր հողին:

Այսօրուայ ազգային-ազատագրական պայքարի ոգին կը ժառանգուի 1918 թուականի Սարտարապատի հերոսամարտէն, որուն անդրադառնալով պատմաբանը ըսաւ, թէ ժողովուրդը իր քաջարի դիմադրողականութեամբ ու յաղթանակով փրկեց իր կեանքը եւ գոյութեան: Դոկտ. ... ու դարձաւ խարիսխ մեր այսօրուան գոյութեան: Դոկտ. Սիմոնեան իր խօսքը կեդրոնացնելով մեր այսօրուայ Արցախեան իրաւունքներու եւ արժաշարժումին վրայ, ըսաւ թէ ազգային իրաւունքներու եւ արժանապատուութեան այսքան ոտնահարումէ ետք Արցախը երբե՛ք չէ հաշտուած, ան մշտական պայքարի մէջ եղած է, եւ անցնելով տարբերութեան, ան մշտական պայքարի մէջ եղած է ոչ միայն մեր ժողովուրդի հանգրուաններ այսօր իր մէջ ընդգրկած է ոչ միայն մեր ժողովուրդի ներկայ ցաւը, այլ նաեւ մեր ազգային միւս մտահոգութիւններ...

Շարժումը աւելի արագ կ'ընթանար, եւ այսքան չէր ուշանար շինանիւթի թիւները եւ խնդիրները, ինչպէս լեզուի, գոյապահպանման եւ այլ հարցեր: Ոմանց կարծիքով այսօր Արցախեան շարժումը մտած է փակուղիի մէջ, իսկ Դոկտ.Սիմոնեան կը գտնէ թէ այս հարցը որ սկիզբ առած է 1921 թուականին եւ փակուղիի մէջ եղած էր վաթսունեօթ տարի, այսօր արդէն դուրս եկած է, եւ այլեւս երբե՛ք չի մտներ փակուղիի մէջ: Ներկայիս մեծ արհաւիրքները, Հայաստան ապաստանած տասնեակ հազարաւոր գաղթականները ու առնչակից դժուարութիւնները, երկրաշարժի խլած տասնեակ հազարաւոր թանկ կեանքերը ու պատճառած աւերակները չեն խեղթած մեր ժողովուրդը: Շարունակելով իր խօսքը յայտնեց թէ հայրենի ժողովուրդը անսահման երախտագիտութիւն կը զգայ Սփիւռքի եւ ամբողջ աշխարհի հանդէպ, որու մարդասիրութիւնը ուժ կը ներշնչէ վերականգնելու համար: Ճիշդ է որ վայրենի շրջափակումը եթէ չըլլար գործը աւելի արագ կ'ընթանար, եւ այսքան չէր ուշանար շինանիւթի չգոյութեան պատճառով:

(Շար. 1)

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Թրքական «Ապրիլեան Նուէր»-ը Հայերուն...

Նոր «Գերեզմաններ» Կը Բացուին

Ապրիլ 4-ին, Թուրքիոյ հեռատեսիլը հաղորդած է Վանի Զէվէ գաւառակին մէջ երեւան հանուած «Հայերու կողմէ զանգուածային սպանդի ենթարկուած 2500 Թուրքերու հաւաքական գերեզմանը»:

«Երեւան հանուած» համայնական փոսին «բացման» հրաւիրուած են տեղացի եւ օտար գիտնականներ եւ լրագրողներ:

Դիակները հրկիզուած կամ գլուխէն գնդակահարուած անձեր են, որոնց մէջ կը գտնուին կիներ եւ երեխաներ: Երեխայի մը ոսկորներուն մօտ «երկու ռուսական դաշոյներ» ալ գտնուած են:

Այս տեսարանին դիմաց, Վանի քաղաքապետն ալ յարմար տեսած է հետեւեալը յայտարարել. «Անգամ մը եւս կը պախարակենք միւսլիմաններու դէմ գործուած այս ոճիրները: Ասիկա միսլիման ժողովուրդին դէմ գործուած սպանդ մըն է»:

Նոյն շրջանին մէջ պիտի բացուի եղեր ուրիշ հասարակաց փոս մըն ալ:

Թուրքերը, նման «գիւտերով», քիչ մը աւելի հոս եւս կը սրեն Մեծ Եղեռնի հայկական մղձաւանջը, երբ ամբողջ հայ ժողովուրդը կին, երեխայ, ծեր թէ երիտասարդ բնաջնջուեցան եւ նետուեցան հասարակաց փոսերու մէջ:

Նախագահ Պուշին Հայկական S.J. 212-ի Փոխարինող Բանաձեւը

Թրքական «Թէրճիւման» թերթի 3 Ապրիլի համարին մէջ տպուած է Ուաշինկթընի իր թղթակից Նըլմազ Փոլատի մէկ գրութիւնը, ուր կը խօսուի Հայկական ցեղասպանութեան բանաձեւին առնչութեամբ Նախագահ Պուշին կողմէ Ծերակուտական Պապ Տոլի ղրկուած նամակին, 22 Փետրուարին:

Նամակին մէջ Նախագահ Պուշ կը յայտնէ, թէ ինք ամբողջովին համակարծիք է Հայկական ցեղասպանութեան պնդումներուն, սակայն պատասխանատուութենէ խոյս տալու համար է որ չ'ուզեր ստորագրել Տոլին Բանաձեւը: «Ատոր փոխարէն, կ'ըսէ ան, *կը ներկայացնեմ ուրիշ Բանաձեւ մը որ իմ ստորագրութեանս չի կարօտիր: Եթէ այս բանաձեւը վաւերացնէք, այն ատեն կառավարութիւնը կը վաւերացնէ զայն»*:

«Այս նամակը կը գրեմ ձեզի յայտնելու համար իմ տեսակէտները 24 Ապրիլը Հայկական ողբերգութիւնը յիշատակելու օր յայտարարուելու ուղղութեամբ ձեր կողմէ պատրաստուած Բանաձեւին մասին կարծիքս յայտնելու նպատակով: Այդ բանաձեւին պատճէնը ու լեզուն գիս կը ստիպէ որ ատոր նման Բանաձեւի մը դէմ դամ: Մինչդեռ Կառավարութիւնը կրնայ վաւերացնել աւելի հաւասարակշռեալ ուրիշ Բանաձեւ մը, որ Նախագահին ստորագրութեան չկարօտի: Ես այժմ քննած եմ այդպիսի Բանաձեւ մը, որ նոյնութեամբ կը ցոլացնէ 1988-ին, որպէս փոխնախագահ, իմ արտայայտած համոզումներս»

(Պուշ այդ շրջանին ըսած էր որ եթէ նախագահ ընտրուի, պիտի վաւերացնէ Հայկական ցեղասպանութեան մասին քննարկուած Բանաձեւը): *«Արդ, ձեզի կը յանձնարարեմ որ ձեր Բանաձեւին տեղ այս մէկը քուէարկութեան դնէք: Շնորհակալ եմ այս մարզի մէջ ձեր բերած գործակցութեան»*:

Ինչո՞ւ Անհրաժեշտ Է Ռազմական Կրթութիւնը

(Շար. էջ 6-էն)

Այսօր Հայաստան ունի իր ուրոյն բանակը, իր առանձին հրամանատարով, կազմուած զօրացրուած երիտասարդներէ, Խ.Միութեան զանազան կողմերէն Հայաստան եկած-հաստատուած սպաներէ, զինուորական ծառայութիւնը ձգած եւ Հայաստան ապաստանածներէ, եւ բոլորովին անվարժներէ: Եթէ այս է որ կորիզը պիտի ըլլայ վաղուան ինքնիշխան Հայաստանի բանակին, այն ատեն այժմէն պէտք է մտածել զայն դաստիարակուած, ռազմական ուսում ստացած մասնագէտներով օժտելու մասին:

Եւ այդ մասնագէտներուն պահանջքը օրէ-օր աւելի կը շեշտուի, ինչպէս ցոյց տուին անցեալ շաբթուան ընդհարումները Հայաստանի եւ Ատրպէյճանի սահմանագլուխին վրայ: Թէեւ անջատ եւ պարագայական ընդհարումներ, անոնք վաղը կրնան յանկարծօրէն վերածուիլ ամբողջ սահմանին վրայ տարածուած կռիւներու, Հայաստանի տարածքային ամբողջութիւնը վտանգելու սպառնալիքով: Եւ ո՞վ պիտի պաշտպանէ մեզ. Խորհրդային բանա՞կը, որուն զօրամասերը Արցախի հիւսիսային հայաբնակ գիւղերը պարպելու ատրպէյճանական ծրագրին գործօն մասնակիցն են. անո՞նք, որոնք Ստեփանակերտի մէջ «միապետական» վարչակարգ մը հաստատած են իրենց հրամանատար Սաֆոնովի գլխաւորութեամբ, հայերուն զլանալու քաղաքացիական նուազագոյն իրաւունքն իսկ եւ միւս կողմէ ազերիներուն շնորհելու ամէն օժանդակութիւն՝ Արցախի տնտեսական շրջափակումը շարունակելու. զանազան գիւղերը ազերիներով վերաբնակեցնելու, եւայլն:

Որո՞ւն վրայ դրած ենք մեր յոյսը:

(Շար. 1)

Հայրենի Վաստակաշատ Պատմագէտներ Դոկտ. Հրաչիկ Սիմոնեան Եւ Դոկտ. Բագրատ Ուլուպապեան Մելգոնեան Կրթ.Հաստատութեան Մէջ

Հայրենի հմուտ պատմագէտները ընդառաջելով Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան հոգաբարձութեան հրաւէրին, 19 Մարտ 1990-ի երեկոյեան, կիպրահայութեան եւ Հաստատութեան սաներուն ընծայեցին բացառիկ առիթ լսելու իրենց՝ անմիջականօրէն հաղորդակից դառնալու Հայրենիքի ու հայ ժողովուրդի ներկայ իրավիճակին, որ միանգամայն կը նպաստէ մեր ազգային սուրբ նպատակներուն, Արցախեան պահանջատիրութեան եւ մեր արդար դատի հետապնդման:

Հաստատութեան Աւագ ուսուցիչ Պրն. Ա. Այվազեան հանդէս եկաւ ներածական խօսքով, որու ընթացքին ըսաւ. «Ազգային գոյատեւման գծով, հայապահպանումի սուրբ գործին ամենէն կարեւոր միջոցներէն մէկն է Սփիւռք-Հայրենիք կապի զօրացումը: Հայրենիքէն արուեստագէտներու, գրագէտներու, ազգային գործիչներու եւ պետական անձնաւորութիւններու այցելութիւնները դրական ներդրում են, որոնք կը վերանորոգեն մեր վճռականութիւնը, պայքարելու մեր ազգին սպառնացող վտանգներուն դէմ»:

Պրն. Այվազեան ներկայացուց մեր հայրենի պատուական հիւրերը՝ Դոկտ. Հրաչիկ Սիմոնեան՝ Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութեան անդամ եւ Դոկտ. Բագրատ Ուլուպապեան՝ Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի Պատմութեան Կաճառի աւագ գիտաշխատող, որոնք իրենց ազգային քաղաքական բեղուն գործունէութեամբ եւ գիտական ուսումնասիրութիւններով վիթխարի ներդրում ունին մեր ժողովուրդի ազգային ինքնագիտակցութեան ամրապնդման գործի մէջ:

Բեմ հրաւիրելով խօսք առաւ Դոկտ. Հրաչիկ Սիմոնեան: Յարգելի պատմագէտը խօսելով Հայրենիքի մէջ տիրող ներկայ իրավիճակի ու հայրենի ժողովուրդի հոգեվիճակի մասին, ան բնութագրեց ողբերգական-հերոսական բառերով, ըսելով թէ ժողովուրդը ծանր պայմաններու մէջ դիւցազնօրէն կը պայքարի իր ազգային իղձերու իրականացման համար:

Դոկտ. Սիմոնեան անդրադառնալով Խորհրդային Միութեան մէջ տարածուած վերակառուցման քաղաքականութեան կեդրոնացաւ Արցախեան շարժումի վրայ, ըսելով թէ հասարակական ու քաղաքական գետնի վրայ վերակառուցումը չէր կրնար ստուերի տակ ձգել ազգային յարաբերութիւններու նման մեծ եւ կարեւոր հարց մը: 1988, Փետրուար 20-ին հայ ժողովուրդը առաջինը ձայն բարձրացուց ազգային հարցով, արդարօրէն պահանջելով Արցախի վերամիացումը մայր հողին:

Այսօրուայ ազգային-ազատագրական պայքարի ոգին կը ժառանգուի 1918 թուականի Սարտարապատի հերոսամարտէն, որուն անդրադառնալով պատմաբանը ըսաւ, թէ ժողովուրդը իր քաջարի դիմադրողականութեամբ ու յաղթանակով փրկեց իր կեանքը եւ հողը, ու դարձաւ խարիսխ մեր այսօրուան գոյութեան: Դոկտ. Սիմոնեան իր խօսքը կեդրոնացնելով մեր այսօրուայ Արցախեան շարժումին վրայ, ըսաւ թէ ազգային իրաւունքներու եւ արժանապատուութեան այսքան ոտնահարումէ ետք Արցախը երբե՛ք չէ ընկճուած, ան մշտական պայքարի մէջ եղած է, եւ անցնելով տարբեր հանգրուաններ այսօր իր մէջ ընդգրկած է ոչ միայն մեր ժողովուրդի ներկայ ցաւը, այլ նաեւ մեր ազգային միւս մտահոգութիւնները եւ խնդիրները, ինչպէս լեզուի, գոյապահպանման եւ այլ հարցեր: Ոմանց կարծիքով այսօր Արցախեան շարժումը մտած է փակուղիի մէջ, իսկ Դոկտ. Սիմոնեան կը գտնէ թէ այս հարցը որ սկիզբ առած է 1921 թուականին եւ փակուղիի մէջ եղած էր վաթսունեօթ տարի, այսօր արդէն դուրս եկած է, եւ այլեւս երբե՛ք չի մտներ փակուղիի մէջ: Ներկայիս մեծ արհաւիրքները, Հայաստան ապաստանած տասնեակ հազարաւոր գաղթականները ու առնչակից դժուարութիւնները, երկրաշարժի խլած տասնեակ հազարաւոր թանկ կեանքերը ու պատճառած աւերակները չեն խեղթած մեր ժողովուրդը: Շարունակելով իր խօսքը յայտնեց թէ հայրենի ժողովուրդը անսահման երախտագիտութիւն կը զգայ Սփիւռքի եւ ամբողջ աշխարհի հանդէպ, որու մարդասիրութիւնը ուժ կը ներշնչէ վերականգնելու համար: Ճիշդ է որ վայրենի շրջափակումը եթէ չըլլար գործը աւելի արագ կ'ընթանար, եւ այսքան չէր ուշանար շինանիւթի չգոյութեան պատճառով:

(Շար. 1)

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Թրքական «Ապրիլեան Նուէր»-ը Հայերուն...

Նոր «Գերեզմաններ» Կը Բացուին

Ապրիլ 4-ին, Թուրքիոյ հեռատեսիլը հաղորդած է Վանի Զէվէ գաւառակին մէջ երեւան հանուած «Հայերու կողմէ զանգուածային սպանդի ենթարկուած 2500 Թուրքերու հաւաքական գերեզմանը»:

«Երեւան հանուած» համայնական փոսին «բացման» հրաւիրուած են տեղացի եւ օտար գիտնականներ եւ լրագրողներ:

Դիակները հրկիզուած կամ գլուխէն գնդակահարուած անձեր են, որոնց մէջ կը գտնուին կիներ եւ երեխաներ: Երեխայի մը ոսկորներուն մօտ «երկու ռուսական դաշոյներ» ալ գտնուած են:

Այս տեսարանին դիմաց, Վանի քաղաքապետն ալ յարմար տեսած է հետեւեալը յայտարարել. «Անգամ մը եւս կը պախարակենք միւսլիմաններու դէմ գործուած այս ոճիրները: Ասիկա միսլիման ժողովուրդին դէմ գործուած սպանդ մըն է»:

Նոյն շրջանին մէջ պիտի բացուի եղեր ուրիշ հասարակաց փոս մըն ալ:

Թուրքերը, նման «գիւտերով», քիչ մը աւելի հոս եւս կը սրեն Մեծ Եղեռնի հայկական մղձաւանջը, երբ ամբողջ հայ ժողովուրդը կին, երեխայ, ծեր թէ երիտասարդ բնաջնջուեցան եւ նետուեցան հասարակաց փոսերու մէջ:

Նախագահ Պուշին Հայկական S.J. 212-ի Փոխարինող Բանաձեւը

Թրքական «Թէրճիման» թերթի 3 Ապրիլի համարին մէջ տպուած է Ուաշինկթընի իր թղթակից Նըլմազ Փոլատի մէկ գրութիւնը, ուր կը խօսուի Հայկական ցեղասպանութեան բանաձեւին առնչութեամբ Նախագահ Պուշին կողմէ Ծերակուտական Պապ Տոլի յղուած նամակին, 22 Փետրուարին:

Նամակին մէջ Նախագահ Պուշ կը յայտնէ, թէ ինք ամբողջովին համակարծիք է Հայկական ցեղասպանութեան պնդումներուն, սակայն պատասխանատուութենէ խոյս տալու համար է որ չ'ուզեր ստորագրել Տոլին Բանաձեւը: *«Ատոր փոխարէն*, կ'ըսէ ան, *կը ներկայացնեմ ուրիշ Բանաձեւ մը որ իմ ստորագրութեանս չի կարօտիր: Եթէ այս բանաձեւը վաւերացնէք, այն ատեն կառավարութիւնը կը վաւերացնէ զայն»:*

«Այս նամակը կը գրեմ ձեզի յայտնելու համար իմ տեսակէտները 24 Ապրիլը Հայկական ողբերգութիւնը յիշատակելու օր յայտարարուելու ուղղութեամբ ձեր կողմէ պատրաստուած Բանաձեւին մասին կարծիքս յայտնելու նպատակով: Այդ բանաձեւին պատճէնը ու լեզուն գիս կը ստիպէ որ ատոր նման Բանաձեւի մը դէմ գամ: Մինչդեռ Կառավարութիւնը կրնայ վաւերացնել աւելի հաւասարակշռեալ ուրիշ Բանաձեւ մը, որ Նախագահին ստորագրութեան չյղուի: Ես այժմ քննած եմ այդպիսի Բանաձեւ մը, որ նոյնութեամբ կը ցոլացնէ 1988-ին, որպէս փոխնախագահ, իմ արտայայտած համոզումներս»

(Պուշ այդ շրջանին ըսած էր որ եթէ նախագահ ընտրուի, պիտի վաւերացնէ Հայկական ցեղասպանութեան մասին քննարկուած Բանաձեւը): *«Արդ, ձեզի կը յանձնարարեմ որ ձեր Բանաձեւին տեղ այս մէկը քուէարկութեան դնէք: Շնորհակալ եմ այս մարզի մէջ ձեր բերած գործակցութեան»:*

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Աշխատելու Ժամը Հիմա Է

Գրեց՝ Նուպար Ակիշեան

Հայ ժողովուրդը այսօր, ճակատագրական եւ ծայրայեղօրէն վտանգաւոր հանգրուանի մը վրայ կը գտնուի: Արտաքին թէ ներքին քաղաքական իրավիճակներ, ընկերային եւ տնտեսական ճնշումներ, փորձաքարին կը զարնեն մեր ժողովուրդին տեւելու, տոկալու, ինքզինք վերագտնելով դէպի ապագայ ոստում մը ընելու կամքն ու հնարաւորութիւնը: Ճիշդ է որ այս արի ժողովուրդը իր հերոսական անցեալով կրցած է օրինակելի վճռակամութիւն ցոյց տալ ու գործնականօրէն ընդդիմադրել ու երբեմն յաղթական դուրս գալ օրհասական պայքարներու ընթացքին, սակայն հիմա, պատմական տուեալներն ու չօշափելի իրադրութիւնները չեն որ պիտի հաւասարակշռեն եւ ուղղութիւն տան քաղաքական նորագոյն մտածողութիւններու, այլ՝ ներկան ու անոր կարելիութիւնները սահմանող վիճակներ, իմացական ու իրաւական դիրքորոշումներ, որոնց ստիճանական յայտնաբերումը՝ վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին, բոլորովին նոր լոյսի մը տակ դրաւ հայութիւնը՝ իբրեւ ամբողջական լինելութիւն:

Ահա այս ձեւով, տեւելու եւ անէանալու հարցումին տրուեցաւ նոր նշանակութիւն մը:

Այսօր, եօթանասուն հինգ տարիներ ետք Մեծ Եղեռնէն, հայ ժողովուրդը իր ճակատագիրը անիծելու, զայն ողբալու եւ անով մխիթարուելու արտասովոր պատճառներ ունի: Թերեւս, արտաքին ճնշումներու բերումով, եւ կամ իր կամեցողութեան հետեւանքով զարգացած անորակելի անպատասխանատուութեան մը ցանցը եկած ու անչարժացուցած է ամբողջ ժողովուրդը: Եւ ան, հակառակ իր աղմկայարոյց ներկայութեան, տակաւին լրիւ չէ սորված ինքզինք իբրեւ ժողովուրդ արժեցնելու հիմնական կէտերը: Ահա այդ պատճառաւ ալ ծագող ամէն դժուարութեան առջեւ, իր սխալները արդարացնելու միամտութեամբ անմիջապէս մեղադրագիրեր կը յղէ հոս ու հոն, յուսալով թերեւս որ այդպիսի ճարպիկութիւն մը իր վրայէն պիտի նետէ պատասխանատուութեան ծանր վերարկուն, զոր այսօր կը մերժուի մտաւորականներու ու քաղաքական ղեկավարներու կողմէ:

Մարմին առած պատկերը մէջտեղ է:

Այդ մասին կը խօսին մտաւորականներն ու քաղաքական գործիչները, հասարակ ժողովուրդն ու կրթական մշակները, բայց առ՝ երեւոյթ, պատասխանատուութեան գաւազանը գետնէն վերցնող չկայ: Ցանցաւորը՝ միշտ ուրիշ մէկն է: Քաղաքական դրութի՛ւնը, անմեկնելի ճնշումները, սեղմումները, բռնատիրութիւնը, ի վերջոյ ամբողջ կլիման իր պատմութիւնով ու բացասա[illegible] բոլոր սիւնակներով, սակայն ոչ այն՝ որ կ'օգտուէր ու դեռ կ'օգտուի ստեղծուած սա քստմնեցուցիչ իրաւիճակէն: Անոնք որ օգտուիլ չէին կրնար, կամ չուզեցին գլուխ ծռել օգտապաշտ մտայնութեան մը բռունցքին, այդպիսիներ՝ կորսուեցա՛ն առ յաւէտ: Մնացեալը հապա՞: Մնացեալը՝ որ ներկան կ'ընդգրկէ, գլուխ ծռեց ապրելու մենաշնորհին առջեւ, եւ ի թոյլ տուաւ որ իր մասնակցութեամբ քայքայուին լեզուն, դըպրոցները, գրականութիւնը, ամբողջ մշակոյթ մը, որ հայութեան ինքնութիւնն ու դիմագիծը պիտի արժեւորէր պատմութեան հոլովոյթին:

Եօթանասուն հինգ տարուան պատմութիւն մը: Այդ պատմութիւնն է որ բացէ ի բաց, ազատ-համարձակ կը թղթատենք հիմա: Կը նայինք անոր բացասական կողմերուն, առանց երբեք ուրանալ նկրտելու դրական գիծերը անոր, որ երբեմն մեր ժողովուրդին պարգեւուեցաւ հակառակ յարատեւ սայթաքումներու, ինչպէս կը բացատրուի ու կը մեկնաբանուի այսօր, այն մտաւորականներու կողմէ, որոնք երբե՛ք մաս չեն կազմած պատահածին ու չպատահածին, գըրուածին ու չգրուածին, այլ՝ ապրած են խաղաղունակ պարապութեան մը մէջ, իրենք իրեցմով լիացած, ինքնագոհ, զուարդ: Բայց այսօր այնքա՛ն գիտակից՝ այդ անսահման կորուստին, որ հայ ժողովուրդը կրած էր այդ դժբախտ տարիներուն, տասնամեակներուն, աւելի քան կէս դար:

Ահա, այդ պատմութեան սահմռկեցուցիչ էջերը մեզի կ'ըսեն մտաւորականի մը բերնով, որ «հոգեւոր, իմացական ու մշակութային կեանքը լցուեց կեղծիքով... Խաբէութեամբ: Կորցրինք ըստեղծագործական միտքը... Մտաւորականութիւնը, որ ազգի մը գլուխն է, դարձանք ստորաքարշ ու կամակատար: Արդէն մոռանում էինք պատմութիւնը: Կորցրինք կամ հեռացանք բարոյական կողմնորոշումից: Կորցնելու վրայ էինք լեզո՛ւն...»:

Որքա՛ն ցաւալի հաստատումներ են ասոնք:

Հաստատումներ, որոնք բացատրագիրի նման կու գան յայտնելու մեզի՝ մեր խեղճութեան ողբալի պատճառները: Ըսել կ'ուզուի բնականաբար, որ հայրենիքի մէջ բացայայտուած խոր պարապութեան հիմնական պատճառը տիրող դրութիւնն էր, եւ՝ այդ դրութեան կամակատար դառնալու կոյր հնազանդութիւնը, որ դժբախտաբար մեր մտաւորականութեան ու ղեկավարութեան վիճակուեցաւ: Ինչո՞ւ, սակայն: Կը թուի թէ այդ միեւնոյն դրութիւնը ոչ մէկ կերպով կրցած էր ազդել Ատրպէյճանի Թուրքերուն վրայ, այնքան մը, որ առաջին առիթով իսկ անոնք երեւան հանեցին իրենց իսկական դիմագիծն ու նկարագիրը, եւ հայու արիւնով արբենալու միտումով բռունցք ցցեցին Մոսկուայի երեսին: Իսկ մենք՝ կամակատա՞ր ամէն ձեւով, բոլո՞ր մարզերու մէջ, մտաւորականութեամբ ու քաղաքական անզօր առաջնորդներով: Եւ ասիկա ժողովուրդէ մը, որ Վարդաններ ու Անդրանիկներ է ծնած: Բոլորովին անհասկնալի չէ քաղաքական բռնատիրութեան յառաջացուցած քայքայումը, ինչպէս՝ բոլորովին հասկնալի չէ ամբողջական կամակատարութիւն մը: Երկու պարագաներն ալ հայ ժողովուրդի երեսին նետուած ամօթի լաթն են:

Բնականաբար, արձակուող պատճառաբանութիւններու լոյսին տակ կարելի է սկեպտիկ դառնալ ու հազար ու մէկ «ինչո՞ւ»ներ նետել բացատրագիր ներկայացնող մտաւորականութեան երեսին, սակայն, ինչպէս նկատելի է արդէն, վերջին երկու-երեք տարիներու ընթացքին երեւան եկան այն բոլոր տկարութիւններն ու թերութիւնները, որոնք կա՛մ կ'ուրացուէին եւ կամ կ'անտեսուէին, հայ ժողովուրդին գոյութեան ջահը ի ձեռին ունեցող ղեկավարութեան եւ անոր բերանախօսը հանդիսացող մտաւորականութեան կողմէ: Բայց հակառակ այդ բոլոր մերկացումներուն, տակաւին յանցաւոր չկայ, չկա՛յ, չկա՛յ: Հազարաւոր անմեղներ ջարդուեցան երկրաշարժին պատճառած քայքայումին հետեւանքով, սակայն ոչ ոք ընդունեց յանցապարտ ըլլալը կառուցուած շէնքերուն խեղճ ու կրակութեան համար. այդ առթիւ գործուած աւազակութեան համար: Բոլորն ալ ըսին՝ «մենք գիտէինք ատոր այդպէս ըլլալը...» սակայն այդ լռակեաց գիտցողները նոյնքան դատապարտելի չէի՞ն միթէ: Նոյնը չէ՞ պարագան մշակոյթի հանդէպ կատարուած զեղծարարութեան, խաբէութեան: Ամբողջ ազգի մը ապագան քայքայելու այպանելի այդ արարքին մեղսակցութիւնը նոյնքան ծանր յանցանք մը չէ՞, որքան՝ կործանումի ենթակայ տուներ կառուցանելու ապերասան անփութութիւնը: Յետոյ ի՞նչ: Ի՞նչ պատահեցաւ: Ցաւեցան ու անցան: Խոշոր ցաւը մնաց կորուստի ենթարկուած ընտանիքներու մէջ միայն: Այդքա՞ն:

Հիմա սակայն, իբրեւ ժողովուրդ, հայրենիքի մէջ թէ սփիւռքի, հոգեպէս եւ իմացապէս ի վիճակի՞ ենք նոր ժամանակի հոլովոյթին անսալով՝ մեր արժանապատուութիւնը վերարժեւորելու գործին լծուելու: Հայաստան, այսօր, կ'անցնի փոթորկալի եւ տագնապեցընող ահաւոր փորձառութենէ մը: Գրեթէ անտեսուած ու արհամարհըւած Մոսկուայէն, ծանրօրէն վտանգուած իր դրացիներէն, անկարող ինքզինք ղեկավարելու, տնտեսական ու քաղաքական կլիման բարեխառնելու, իբրեւ ամբողջական մտահոգութիւն ինքզինք վերագըտնելու, եւ այս բոլորին իբրեւ հետեւանք՝ վերագնահատելու իր ուժերն ու հնարաւորութիւնները, եւ ըստ այնմ տնօրինելու իր գործունէութիւնը:

Ինչ որ կը նկատուի իբրեւ իրողութիւն, բոլորովին վհատեցուցիչ է. սակայն նկատի առնելով մեր ժողովուրդին վերապրելու կամքը, եւ յուսալով որ անցեալի փորձառութիւնը պիտի օգտագործըւի ներկայ գործառնութիւնները արդիւնաւորելու համար, պիտի յուսանք դարձեալ որ համազգային բուռն գործակցութիւն մը նոր ուղիներ պիտի բանայ մեր առջեւ: Ատոր՝ որոշապէս վստահ ենք:

Ուրիշ լուծում ունի՞նք: Բնականաբար՝ ո'չ: Բայց ըստ երեւոյթին, տակաւին գոյութեան չէ եկած կարող ղեկավարութիւն մը, որ ինքզինք արժեցնելով շահի ժողովուրդին վստահութիւնը: Ցարդ եղածը՝ ինքնակոչ բանգէտներու քննադատութիւն է պարզապէս՝ ախտաճանաչում՝ եղածին ու չեղածին: Հիմա սակայն, խօսքէն գործի անցնելու ժամը հնչած է: Անձնական շահերն ու փառասիրութիւնները մէկդի դնելով պէտք է լծուիլ ժողովուրդը առաջնորդելու սրբազան աշխատանքին, որպէսզի արտաքին անտարբերութիւնը չէզոքացընելու կամք ու վճռակամութիւն ստեղծուի՝ իր բախտին թողըլըւած սա թշուառ ժողովուրդին մէջ: Ատոր համար, հայրենիք-սփիւռք ձեռք ձեռքի պէտք է տան, մոռնալով՝ կուսակցական առանձնաշնորհումներ ապահովելու, ապագայ գործունէութեան գետին պատրաստելու սահմանափակ մտայնութիւնը, եւ իբրեւ ֆիզիքական դրական ներկայութիւն հայրենիքի մէջ, կլոր սեղաններու շուրջ, սկսին ազգ ու հայրենիք փրկելու ծրագիրները հետապնդելու:

Մեծ Եղեռնի այս մեծ հանգրուանին, հայ ժողովուրդը իր տեսողութեան սահմանին մէջ ունի Սումկայիթն ու Պաքուն, եւ առանց հետեւելիք ահաւոր պատկերներ, եթէ իբրեւ ամբողջութիւն գործակցելով առաջքը չառնուի աններելի սխալներու, որոնց ենթակայ է ժողովուրդը հոգեբանական ներկայ վիճակներու ցանցին մէջ:

Ժողովուրդին ֆիզիքական ապահովութիւնը ամէն նկատումէ վեր պէտք է պահել՝ գործունէութեան մը սկսելէ առաջ: Ա՛յդ պէտք է ըլլայ մեր բնաբանը:

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

Դիմաւորելով Արիւնոտ Հորիզոնը...

Գրեց՝ Երուանդ Ազատեան

Եօթանասունն եւ հինգ տարի ետք, տակաւին առաջին եղեռնը չմոռցած, անոր վէրքերը չդարմացած՝ կարծէք թէ հաւաքական կոր-ծանումի նոր վտանգներ կը սպառնան մեր հայրենիքին: Առաջին Աշխարհամարտը, որ Ուիլսընեան սահմանումով «բոլոր պատերազմ-ները վերջացնելու պատերազմ»ն էր, մեր ժողովուրդին բերաւ ան-սահման կորուստ, մահ եւ աւերուածութիւն· իսկ այդ պատերազմին յաջորդող «խաղաղութեան» տարիները մեր երկրին համար նշանա-կեցին ամենօրեայ մահացում· մեռնելո՛վ ապրեցաւ մեր ժողովուրդը: Պահ մը այն հաւատքն ունեցանք թէ անկախ երկրի մը ճակատագիրը փոխարինած էինք ապահով երկրի մը իրավիճակով: Մեր հաւատքը գոնէ արդարացաւ արտաքին ճակատի վրայ՝ երբ բնաջնջումի դիւային ծրագրին մէջ Ալեքսանդրապոլի մէջ կանգ առին Քարապեհիրի վոհ-մակները Քերչի մէջ՝ հիթլերական գունդերը եւ մեր անմիջական սահմանին վրայ՝ ազերի հելուզակները:

1915ի մտաւորական հունձի բնաջնջումի Բ.արարը ապրեցանք 1936–1938 տարիներուն ուր նոր ընձիւղած մտաւորականութիւնը անգամ մըն ալ խեղդուեցաւ արեան մէջ, աւելի անյոյս եւ անհետ մահերու ճանապարհներով: Մինչ Գրիգոր Զոհրապի գանկը ճգմռղ եւ Վարու-ժանի աչքերը փորող դահիճներուն հետքերը յուշերու ճամբով պար-զուած են արդէն, սակայն, իր իսկ հողին վրայ անծանօթ կը մնայ Զարենցի գերեզմանը, ու գուցէ նաեւ հանգիստ խղճով Երեւանի մէջ դեռ կ'ապրին անոր դահիճները···:

Հաւաքական մահուան յաջորդ հանգրուանը Բ. Աշխարհա-մարտն էր (դեռ «հայրենական» կոչուող աշխարհակալական պատե-րազմը) որուն դարձեալ տուինք 300·000 երիտասարդներու ծաղիկ մահացողներու հաշւոյն՝ ապա ո՞վ որքութեան ու ողբի մէջ: Ու դեռ հաշիւը չունինք «կուլակ»ի մէջ կորսուող «ժողովուրդի թշնամի-ներուն», իրենց հայրենասիրութեան զոհ հայրենադարձներու խում-բերուն որոնք իբրեւ տուրք տրուեցան մեր արիւնաթամ ժողովուրդի երակներէն, պատմութեան ամենէն դաժան հասարակարգին:

Այս բոլորը բաւարար չըլլային կարծէք որ ահա 1988–ի Դեկ-տեմբեր 7–ին բնութեան կոյր հարուածը եկաւ 100·000 հայ եւս սրբել աշխարհի երեսէն· սակայն սովետական խարխլած հաշուիչ մեքենաները յաջողեցան միայն 25·000 հայու դիակ հաշուել եւ ապա··· խանգարուեցան՝ խանգարելով նաեւ դեռ հազիւ արեւին ժպտացող ժողովուրդին ճակատագիրը:

Եւ ահա երկու տարիներէ ի վեր արեան կռիւ մը ունինք «սո-ցիալիստական եղբայրութեամբ» մեզի կապուած մեր հարեւան Ատրպէյճանի հետ, որուն բարբարոս ձեռքերով բանի խաչերեր կ'աւերեն Ծիծեռնակաբերդի բարձունքին վրայ՝ ի յիշատակ Սում-կայիթի, Պաքուի, Արցախի, Մեղրիի, Շահումեանի եւ այլ շրջան-ներու սպանդներուն նահատակուող հայերու յիշատակին:

Խորհրդային Միութիւնը մեծադողդղ փոփոխութեանց շրջանէ մը կ'անցնի, կը «սասանին բարձր բերդերն անառիկ», կ'իյնան ժողովուրդներու գերութեան շղթաները, ռամկավարացման զեփիւռ-մը կը փչէ ընկերվարութեան երբեմնի հայրենիքի մռայլ երկնակա-մարին վրայ, սակայն, անստուգութեան, բռնութեան, մահուան, սարսափի շրջափակման ուրուականները կը ծանրանան մեր փոքրիկ Հայաստանին վերեւ ու կէս միլիոն հայեր գաղթական կը մնան իրենց իսկ երկրին մէջ եւ ուր դեռ մեռելներ կը յայտնաբերուին Սպիտակի ու Լենինականի փլատակներէն:

Միւս կողմէ սփիւռքը, որուն հանդէպ մեծ յոյսեր կը տածեն մեր հայրենի եղբայրները, յաջորդաբար կորսնցուց իր ամենէն հզօր կռուանները, Լիբանանն ու Պարսկաստանը, կրկնագաղթի մարմնացած մը որ յուսադրողի եւ ներշնչողի դերը վեր-ցուցած էր վերջին կէս դարուն:

Այս բոլոր ողբերգութեանց դիմաց դեռ 20–րդ դարու հրաշքը կը մնայ հայ ժողովուրդի կամքը՝ հաւաքական կեանք մը ապրելու, երկիր կերտելու եւ ապագայի մը կառչելու:

Եթէ մեր ողբը, լացն ու արդարութեան կանչը սահմանենք 75 տարիներ առաջ մահացողներու հաշուոյն՝ ապա ո՞վ պիտի լայ մեա-ցեալ մեռելներուն վրայ, ո՞վ պիտի պահանջէ արդարութիւն անոնց հաշուոյն:

Եթէ պատմութիւնը բան մը սորվեցուց մեր ժողովուրդին՝ ատիկա իր մեռելները լաւ հաշուել գիտնալն է: Ուրեմն, այսօր, կանգնած Եղեռնի 75–ամեակի հանգրուանին, հաշուեյարդարի օր մըն է մեր ժողովուրդին հաշուելու իր բոլոր մեռելները, նահատակ-ները եւ հաւաքաբար լալու գանոնք: Այո, 75 տարիներու համայն նահատակց ոգեկոչումի օր մը –օր մը նաեւ՝ դիմաւորելու վաղուան այն նահատակները զորս մեզի կրնայ տալ այսօր մեր ժողովուրդին դիմաց պարզուող արիւնոտ հորիզոնը:

Այո՝ տօն անցեալի եւ··· ապագայի նահատակաց:

Սեւ Յուշեր, Որոնք Դեռ Կ'ահին

Գրեց՝ Ալեք Գլըճեան

Դարձեա՛լ,
Ես իմ գուժկան խոհերուս հետ միայնակ:
Առանց հայ հողի հայու տո՛ւն չկայ·
Առանց հայ լեզուի հայութի՛ւն չկայ
Սփիւռք ես, թափա՛ռ, վրանն ո՞ւր զարնես,
Առանց հայութեան Հայաստա՛ն չկայ···:

Ա.Գ.

Հո՛ղ. տո՛ւն, լեզո՛ւ, հա՛յ ու Հայաստա՛ն: Դարերով կուտակուած անաւոր կորուստներու ցաւ, վիշտ, իբրեւ երազ ու կարօտ փակած մնացին անոնք՝ մեր ոգիներու յատակին: Ինչպէ՞ս կրցաւ ափ մը ժողովուրդ տանիլ մարդկային տառապանքի ա՛յքաքան վիթխարի ծանրութիւն: Գերագոյն ուժի մը ներկայութի՞ւնն է ճգմուած իր երակներուն մէջ: Պատմութեան վկայութիւնը չկայ:

Մարդն իր հողին, տան, լեզուին ու հայրենիքին մէջ միայն ապրելու երաշխիքն ու յաւերժութեան կենսաղբիւրը պիտի գտնէ: Աշխարհ թիզ մ'իսկ հող պիտի չտայ քեզի իբրեւ ժողովուրդ, իբրեւ հայրենիք:

Իբրեւ հի՛ւր,

—Անհաւասիկ վեց ոտք խորունկ փոս մը միայն դիակդ ծածկելու:

—Հողը թեթեւ գայ վրադ.

—Հանգի՞ստ ոսկորներուդ:

(*Հայր մեր* մ'ալ դուն ըսէ ու անցիր:)

Այսօր դարձեա՛լ,

Մահագուշակ *Ապրիլ* մը հայկական տոմարին վրայ:

Դժո՞ղքը տանի զայն...

Երեք սերունդներ վերջ, Ապրիլեան գեհենին սարսուռը կ'ապրինք դեռ զաւակներով, թոռներով, ծոռներով: *Ապրիլ*՝ մեր երգերուն մէջ. *Ապրիլ*՝ սիրոյ մեր անկողիններուն վերեւ. *Ապրիլ*՝ աղօթասաց մեր շուրթերու արանքին, եւ յաւիտենական սեւ *Ապրիլ* մը՝ բազկատարած ու մուրացիկ մեր «Տէր ողորմեա»ներու արցունքոտ կանչերուն փակած...

—Տէ՛ր, ողորմեա՛, Տէ՛ր, ողորմեա՛...

Մեռա՛նք մուրալէն: Տէրը ինչո՞ւ պէտք է ողորմի քեզի, հայու ձագ: Աղերսանքը կը մեղկէ հոգիդ. ձեռքերդ վա՛ր առ:

(Տէրը կ'օգնէ անո՛նց, որոնք կ'օգնեն իրենք իրենց:)

Խո՞ւլ ես. չե՞ս լսեր: Իմաստութեան պատգամն է այս:

Ապրի՞լ, —կը յիշե՞մ:

Նարնջաբոյր անտառի մը կանաչին մէջ թողուցի զայն -անմոռաց մանկութիւն մը- զուարթ իր թափառիկ խոհերով, երազներով, խաղերով:

Տասնեակ մը տարիներ վերջ խստաշունչ խորշակ մը պիտի անցնէր իմ գիւղիս վերեւէն:

Ծանրաթաւալ, տրտում կարաւանի մը կը հետեւիմ այժմ հյու գառնուկի մը պէս: Ամբողջ Տաւրոսեան լեռնաշղթան պիտի կտրենք ոտքով: Կաթմա, Ռէս Ալն, Հալէպ, Հոմս եւ ի վերջոյ Հասսիյէ, անապատային լռութեան մէջ կորած գիւղ մը՝ մահագուշակ իր մեծութեան մէջ:

Ամիսներ կ'անցնին: Քաղցին, ծարաւին ու մահուան ուրուականին հետ պիտի հաշտուինք: Անապատի պայծառ երկինքին տակ աշխարհ ա՛յս-քան մթնած պէտք չէր ըլլար: Հոգեվարքի հոնդիւն չորս կողմ. մահաստան մը առանց աղօթքի, առանց խաչքարի:

Ու ես՝ արեանս խլրտումը կը զգամ յանկարծ, բողբոջիլը:

Բնութեան անյեղլի օրէնք մը պիտի հսկէ վրաս:

Հոն՝ անծանօթ երկինքի մը անհիւրընկալ գիշերներու մութի՛ն պիտի մտերմանայի արբունքի նոր հասած պատանեկի մը տրտմութեանց հետ: Առանձնութեան մը լռին, անանուն ողբը պիտի լեցնէր զիս. լալս կու գար:

Շփոթ ու ամօթախած՝ որո՛ւն նիյտ բանայի: Կարեկից ձա՞յն մը կու գար երկինքէն: Բայց ես չէի սորված Աստուծոյ լեզուն: Տխմա՛րս:

Անապատի բորենիներուն կեր էին դարձած արդէն ծնողքիս կիսա-թաղ դիակները: Եւ սա արեւախաւեղ բարի *պահուի արարը* ի՞նչ իմանար երբեմնի դրախտաբնակ գիւղացի հայ տղու մը շլմորանքէն:

Բնութեան ա՛ջը վրաս, վերապրումի բնազդը պիտի առաջնորդէ զիս: Ես ինքզինքս պիտի չլքեմ երբեք:

Խաղաղութի՛ւն վերջապէս: Աշխարհ ազատ շունչ մը պիտի քաշէ այլեւս: Զինադուլ: Մարդիկ դադրած էին զիրար յօշոտելէ:

Վերադարձ իմ հայրենի գիւղս:

Ու հիմա, *կիլիկեան երազ*ին ետեւէն վազող՝ պեխ ու մորուք դար-ձած երիտասարդ մը կ'ողջունէ զիս: Փառապսակ մը կը կրեմ...

Հայապրումի նոր ու հետաքաս նպատակներ հատուցման շրջան մը պիտի ապրինք:

Բայց հրազէնի որո՛տ ականջիս, ու վառօդի հո՛տ ռունգերուս մէջ, դաւադիր բարեկամներու քաղաքական սադրանքներուն զոհ իբրեւ՝ հեռա-տոր ոտանաւորներու անստոյգ բախտին ետեւէն կը վազեմ ալ: Անտուն, ան-հայրենիք ոգի մը կարծես, առանց որ կքիլ բառը հեգել սորվէի:

Լսած էի թէ երկաթը ծեծելով կը կարծրանայ, կ'առնէ ձեւ ու կերպա-րանք:

Ապրիլը ցնցեց զիս, որքացուց զիս, զրկեց զիս իմ գիւղէս, լեզուէս, ու կրօնքէս պահ մը: Բայց չկրցաւ ընդմիշտ մերկացնել զիս իմ ոգիէս, հայութենէս ու պատմական հայրենիքի մը անժամանցելի իրաւունքէս:

Վերջնական յաղթանակի շեփորը կը լսէի հեռուէն:

viene de pág.1

SI! A LA VERDADERA.....

Conocidas tanto por su amor a la Iglesia y su competencia, como por sus valores humano—morales, su abnegación y patriotismo, esas personalidades van a poner sus virtudes de sociabilidad y experiencia administrativa al noble servicio de la colectividad, no sólo para lograr la elevación de la Iglesia, el crédito de su Administración y la colaboración armoniosa con los Obispos, sino para lograr el necesario clima de confianza a su alrededor. Además, una solidaridad así, anclada sobre bases sanas y realistas, constituirá inmejorable garantía para poner fin —de una vez por todas— a la peligrosa política de cambiar los Obispos que se niegan a someterse a la ofensa de caprichosos "caudillos".

Hemos citado solamente algunos ejemplos de las múltiples razones del atraso que padece la administración de la Iglesia, sin penetrar en sus detalles. A la luz de esos esclarecimientos aparece que se equivocan fehacientemente aquéllos que, volcando continuamente su bilis, nos calumnian a la ligera como si fuéramos *seguidores de tendencias destinadas a restablecer una supremacía clerical* (no se trata de clericalismo).

Debemos recordar que, tanto para la historia armenia como para nosotros, esta palabra es adventicia y chocante. ¿ De qué diccionario se sacó el insólito "comprometido por la solidaridad" caído en narcicismo ? Acaso, probablemente, de las guías medievales de la Inquisición de las cuales, inspirándose, habrá recibido su vocación de jugar al "retrocesismo" y su talento de sembrar la discordia, sobre las cuerdas demócratas-progresistas y sobre las de la solidadidad y colaboración.

Junto con rechazar categóricamente y condenar todo intento de restablecer el *dominio clerical*, preguntamos a nuestros opositores ¿ cómo podemos llamar a la situación que actualmente reina en el seno de la administración de nuestra Iglesia ? ¿ Honestamente, acaso, *dominio partidario* No hemos cometido una equivocación: hacemos uso de la palabra adecuada.

Si se nos impone con violencia una elección entre el *dominio del clero* y el *dominio de un partido*, sin hesitación alguna nuestra expresión sería contra este último.

Si la solidaridad y la colaboración son realmente una obsesión para ellos, como lo repiten sin ton ni son, que lo demuestren de hecho, no con simples palabras. Que nos prueben que esos argumentos no tienden a ocultar sus oscuros planes para consagrar el sistema de dominio partidario en la Iglesia. Que no hagan más campañas partidarias de adoctrinamiento en detrimento de nuestra colectividad, aplicando inoportunas e indecentes etiquetas contra aquel!os que no comparten su errónea comprensión progresista democrática y desarrollan una legítima lucha por la justicia.

¡ Basta de comportarse como niños y, con una inteligencia digna del avestruz, otorgarse el derecho de otorgar quien tiene que quedarse y quien tiene que irse.!

Es lamentable que la conocida fracción, todavía, se mantenga firme en su ciega actitud y que, además, desafíe con soberbia a los nobles compatriotas y asociaciones, pecando evidentemente contra el espíritu de solidaridad y colaboración que, hoy más que nunca, son realmente indispensables.

Además, el artículo "*Quedamos comprometidos por la solidaridad*", desune mucho más que une, mucho más atiza que calma la "polémica que hace recordar el triste tiempo de antaño", en cuyos detalles el autor dice *que no quiso sumergirse.*

De todos modos, el contenido y el estilo del artículo resultan incompatibles con el imperativo de conciliación que exige la presente etapa que atravesamos. Si este artículo demuestra algo viene a demostrar que, sobresalientemente más que los otros, es la misma "facción la que precisa las "lecciones de madurez" que no cesó de recomendar para los otros.

A pesar de esta situación, y al mismo tiempo que somos realistas con respecto a las disposiciones dominantes, nosotros apoyamos al delegado de nuestro Vehapar y colaboramos con él para que la justa solución, a la cual tendemos todos, se vuelva en un futuro cercano una realidad tangible, en beneficio de la Iglesia Apostólica Armenia así como de toda la colectividad.

Esperamos y deseamos que no sea necesario volver a reconsiderar fenómenos desagradables de nuestra colectividad, cuya supresión puede altamente garantizar una solidaridad ideal lograda con alta conciencia, así como con una actitud positiva y desinteresada puesta al servicio de los nobles objetivos de nuestro pueblo.

Este primer paso, que todos saludamos con alivio, necesita ser fortalecido. De ninguna manera es este el momento de ponerse arrogante, ni tampoco de lanzar ofensas, bajo cualquier pretexto que pueda presentarse.

COCINA

Isabel Tchallan

ALBONDIGUITAS ORIENTALES

INGREDIENTES

1/2kg. carne picada
2 cucharadas de miga de pan
1 diente de ajo picado
1/3 cucharadita de comino
1 huevo
1 cucharadita de sal
1/2 taza de salsa de tomate
Pimienta y Pimentón

PREPARACION:

Batir el huevo, agregar todos los ingredientes. Mezclar bien. Formar hamburguesas ovaladas. Freir en manteca. Una vez fritas todas las hamburguesas, agregar el tomate en la sartén, y cocer cinco minutos a fuego lento. Luego agregar las hamburguesas y cocer cinco minutos más.

PAPAS A LA SUIZA

Hervir, el día anterior papas de buena calidad y tamaño parejo en cantidad necesaria (hervirlas con cáscara). Cuidar que no pasen el punto justo de cocción, para que no se deshagan. Al día siguiente, en el momento de usarlas, pelarlas y cortarlas en rodajas muy finas, o bien rallarlas con un rallador grueso.

Derretir manteca en una sartén y freirlas ligeramente, sin remover. Condimentarlas con sal, pimienta y abundante cebolla picada muy menuda y frita previamente en manteca.

LILIANA M.M. MERDIKIAN
abogada
Ricardo Gutierrez 1357
Pta. Baja "A" — OLIVOS
T.E.: 790—6779 de 14 a 18

ARTURO HECTOR TIMURCIOGLU
abogado
Av. Maipú 2233 — 1er. Piso Dto.6
OLIVOS — Tel: 790—6775
Lunes a Jueves de 16 á 19.30

* A L I C I A *
Comidas y Postres Artesanales
Armenios y Orientales
Reuniones Familiares — Agasajos
Campana 5535 Cap. Tel. 571—4536

Dr. Arturo Balassanian
Escribano
Registro Notarial 1094
Florida 716 2º Piso — Of. "K"
T.E.: 322—2768

Para las cuatro estaciones y todas las edades
Lanas "Hetesia"

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL TEKEYAN
Redacción y Administración
Gorriti 4884
1414 CAPITAL FEDERAL
T.E.: 771—2520
Horario de atención
Lun a Vier de 10.00 a 19.00
Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
Nº 174428
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía-Receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap 84
Cep. 00579—San Pablo
T.E: 813—6731
URUGUAY
Dr. Pedro Tanielian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T.E: 70—3114 Montevideo